

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

ZÁŠKOLÁCTVÍ NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH V KLATOVECH

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Michaela Weise

Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Marie Kocurová, Ph.D.

Plzeň, 2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci, vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 31.03. 2016

.....
vlastnoruční podpis

Ráda bych touto cestou poděkovala paní Doc. PaedDr. Marie Kocurové, Ph.D., za odborné vedení, cenné připomínky a užitečné náměty. Dále bych chtěla poděkovat své rodině, manželovi, dětem a své setře za trpělivost a podporu během mého studia.

Motto:

„Neučíme se pro školu, ale pro život.“

Lucius Annaeus Seneca

ZÁŠKOLÁCTVÍ NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH V KLATOVECH

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	6
ANOTACE.....	7
ABSTRACT.....	8
ÚVOD	9
2. KAPITOLA - TEORETICKÁ ČÁST.....	10
2.1 ZÁŠKOLÁCTVÍ – DEFINICE	10
2.2 PORUCHY CHOVÁNÍ	11
2.3 VNITŘNÍ PŘÍČINY	12
2.4 VNĚJŠÍ PŘÍČINY	13
2.5 „KATEGORIE ZÁŠKOLÁCTVÍ DLE KYRIACOU“	15
2.6 TYPOLOGIE ZÁŠKOLÁCTVÍ.....	16
3. PŘÍČINY ZÁŠKOLÁCTVÍ	18
4. PREVENCE ZÁŠKOLÁCTVÍ	20
4.1 NÁSTROJE A PREVENCE VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ	21
5. VÝZKUM ZÁŠKOLÁCTVÍ NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH V KLATOVECH.....	23
5.1 VÝZKUMNÝ CÍL:	23
5.2 CELKOVÁ VÝZKUMNÁ STRATEGIE A METODY VÝZKUMU.....	23
5.2.1 DOTAZNÍK	23
5.2.2 INTERVIEW	24
5.2.3 POPIS VÝZKUMNÉHO VZORKU	24
5.2.4 PRŮBĚH VÝZKUMU	24
5.2.5 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	25
6. SHRUTÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO VÝZKUMU.....	45
7. INTERVIEW S VÝCHOVNÝMI PORADCI NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH V KLATOVECH	47
7.1 OTÁZKY VOLNÉHO POLOSTRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU S VÝCHOVNÝMI PORADCI.....	47
7.2 ODPOVĚDI VÝCHOVNÝCH PORADCŮ.....	47
7.3 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ Z INTERVIEW.....	50
7.4 ODPOVĚDI NA VÝZKUMNÉ OTÁZKY	51
8. DISKUSE	54
9. ZÁVĚR	55
10. RESUMÉ.....	56
11. SEZNAM LITERATURY	57
12. SEZNAM OBRÁZKŮ.....	59
13. PŘÍLOHY	I

SEZNAM ZKRATEK

SŠ – Střední školy

KT – Klatovy

VOŠ, OA, SZŠ a JŠ s právem SJZ – Vyšší odborná škola, Obchodní akademie, Střední zdravotnická škola a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky

SPŠ – Střední průmyslová škola

SŠZaP – Střední škola zemědělská a potravinářská

VO – Výzkumná otázka

VP – Výchovný poradce

OSPOD – Odbor sociálně právní ochrany dětí

ANOTACE

Tématem mé bakalářské práce je „Záškoláctví na středních školách v Klatovech“.

Záškoláctví je závažnou poruchou chování, která ovlivňuje budoucnost studentů. Toto jednání spadá do sociálně patologických jevů a jeho příčiny nejsou bohužel vždy jasné.

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, proč studenti chodí za školu. Zda se jedná více o chlapce či dívky a zda za jejich chováním stojí například: rozchod rodičů, šikana, alkohol, strach ze zkoušení či strach z učitelů. Jaký má záškoláctví dopad na studijní výsledky a zda jsou si studenti vědomi jeho následků. Zaměřila jsem se na střední školy v Plzeňském kraji, městě Klatovy, ve kterém se nachází 4 střední školy. Pokouším se zjistit faktory, které vedou studenty k záškoláctví, četnost záškoláctví, postoje rodičů a povědomí studentů o následcích záškoláctví. K provedení výzkumu u žáků jsem použila metodu anonymního dotazníku vlastní konstrukce a dále metodu volného rozhovoru s výchovnými poradci.

Klíčová slova:

Záškoláctví, poruchy chování, sociálně patologické jevy, faktory vedoucí k záškoláctví, četnost záškoláctví, postoje rodičů, povědomí studentů o následcích záškoláctví.

ABSTRACT

This thesis is dealing with absenteeism at high schools in Klatovy, Pilsen Region. Absenteeism is a serious behaviour disorder influencing the future of students. This kind of behaviour is considered to be a social pathological phenomenon and its causes are not always clear.

The aim of this thesis is to find out why students „cut school“. Whether truancy is more problem of boys or girls and whether students are truant for example because of family issues, bullying, alcohol, fear of testing or fear of some teachers. And further how „cutting school (skipping lessons)“ influences study results of the students and whether those students are aware of the consequences of absenteeism.

The thesis is focused on high schools in the town of Klatovy, Pilsen region. There are four high schools concerned. The objective is to identify the factors that lead students to truancy, frequent absenteeism, parental attitudes and students' awareness of the consequences of truancy.

The research was conducted through an anonymous questionnaire of own design. And further through the method of free interview with educational advisors.

Key words:

Absenteeism, truancy, behaviour disorder, social pathological phenomenon, factors leading to truancy, frequency of absenteeism, parental attitudes, students' awareness of the consequences of truancy.

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je „Záškoláctví na středních školách“. Téma jsem si vybrala, protože mě velmi zajímá. Vzhledem k tomu, že v budoucnosti budu na střední škole vyučovat, ráda bych o této problematice a příčinách s ní spojené měla větší přehled.

Záškoláctví na středních školách je závažná porucha chování, která ovlivňuje budoucnost studentů. Toto jednání spadá do sociálně patologických jevů a jeho příčiny nejsou bohužel vždy jasné. S touto poruchou chování se setkáváme v posledních letech stále častěji, proto je velmi důležité tomuto problému věnovat větší pozornost. Příčin, které k záškoláctví vedou, je mnoho a dost často jsou přehlíženy. Například i nepravidelná školní docházka výrazně narušuje celý vzdělávací proces a snižuje tak úroveň školních výsledků i kvalitu výuky u těchto studentů.

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, proč studenti chodí za školu. Zda se jedná více o chlapce či dívky a zda za jejich chováním stojí například: rozchod rodičů, šikana, alkohol, strach ze zkoušení či strach z učitelů. Jaké má záškoláctví dopad na jejich studijní výsledky a zda jsou si studenti vědomi jeho následků.

Bakalářská práce se skládá z teoretické, praktické a výzkumné části. V první kapitole teoretické části se věnuji definici záškoláctví, typologií záškoláctví a příčinám, které vedou studenty k těmto činům. Například alkohol, cigarety, drogy, rodinné problémy, šikana, krádeže. V druhé kapitole se věnuji prevenci a možnostem řešení dané problematiky. Ve výzkumné části zjišťuji konkrétní faktory, které vedou studenty k záškoláctví (stav rodiny, šikana, strach z učitele...). Dále četnost záškoláctví, jeho příčiny, postoje rodičů k tomuto problému, a zda jsou si studenti vědomi dopadu, který na ně záškoláctví může mít. K provedení výzkumu u žáků jsem použila metodu anonymního dotazníku vlastní konstrukce a metodu volného rozhovoru s výchovnými poradci na zkoumaných školách. Dalším cílem bude analyzovat a vyhodnotit výsledky výzkumného šetření.

1. KAPITOLA - TEORETICKÁ ČÁST

1.1 ZÁŠKOLÁCTVÍ – DEFINICE

Anglicky absenteeism. Zvláštní případ absentérství. Jev, kdy se žák úmyslně, bez omluvitelného důvodu a bez vědomí, popř. souhlasu rodičů nezúčastňuje vyučování a zdržuje se mimo domov. Má zpravidla souvislost se školní neúspěšností žáka.¹

Pod názvem záškoláctví si každý z nás představí zvláštní druh zameškání, který je spojen s určitými problémy jedince. V odborné literatuře se dozvíme, že záškoláctví má mnoho podob a příčin a jednotná definice pro tento pojem neexistuje.

Kyriacou ve své knize uvádí, že definovat a popsat záškoláctví je velmi složité, přestože se vymezení jejího obsahu může zdát na první pohled jednoduché. Kyriacou označuje záškolákem žáka, „*kteřý nemá pro absenci legální důvod.*“² Kořa záškoláctví popisuje jako „*přestupek žáka, který úmyslně zanedbává návštěvu školy.*“³ Příčiny, které vedou ke vzniku tohoto chování, jsou dost často podceňovány. Je třeba si uvědomit, že někteří žáci takto jednají, aby se vyhnuli nepříjemnostem spojenými například se špatnými známkami, nebo posmívání ze strany spolužáků či trestu od rodičů. Jde tak o obranné či únikové jednání. Záškoláctví bývá spojeno s negativním postojem ke škole, s nepřijetím normy pozitivní hodnoty vzdělání, ale může být i reakcí na prospěchové selhání a šikanu. Vágnerová tento jev charakterizuje jako „*komplex obranného jednání, jehož cílem je vyhnout se nepříjemnosti, která je dána konfrontací neúspěšného dítěte s lépe prosperujícími spolužáky, nebo očekávanou negativní reakcí rodičů na další špatnou známku.*“⁴ Ne vždy hraje prospěch hlavní roli, někteří žáci se vyhýbají pravidelně školní docházce, protože jim konkrétní hodiny připadají nezajímavé a nudné. Jde tedy o úmyslné záškoláctví, kdy při časté a dlouhodobé absenci dochází k porušování společenských norem. Dost často jde o děti z dysfunkčních rodin. Martínek toto záškoláctví

¹ PRŮCHA A KOL. 2003, str. 310

² KYRIACOU 2003, str. 44

³ JEDLIČKA, KOŤA 1998, str. 42

⁴ VÁGNEROVÁ 2005, str. 162 - 163

charakterizoval jako „úmyslné zameškávání školního vyučování, kdy žák o své vlastní vůli, ve většině případů bez vědomí rodičů nechodí do školy a neplní školní docházku“⁵.

Kraus, Hroncová popisují tento jev, kdy „žák úmyslně vynechá školní docházku. Nechodí na vyučování a bez omluvy a dost často i bez vědomí či souhlasu rodičů“. Nývltová rozlišuje záškoláctví v širším i užším smyslu. „V širším slova smyslu jej charakterizuje jako neomluvenou absenci žáka bez ohledu na její počet a motiv.“ „V užším smyslu, že se jedná o poruchu chování s narušeným vztahem ke škole a učení.“⁶

Záškoláctví může být i reakcí na složitou životní situaci, kterou dítě nezvládá a řeší ji tímto únikovým způsobem. Například neřešené problémy dětí ve školním (domácím) prostředí často vyústí v záškoláctví.⁷

Několik autorů: Grác, Fontana, Štúrová, aj., považují záškoláctví za sociálně patologický problém, jelikož jde o výchovný problém v chování, který se odchyluje od přijatých norem společnosti. Bývá totiž dost často přechodem k dalším závažnějším činům.⁸

1.2 PORUCHY CHOVÁNÍ

Poruchy chování lze rozdělit dle jejich závažnosti, míry kontinuity, vázanosti na situaci či charakteru poruchového chování. Podle zjištění odborníků je odhalena pouze polovina deliktů, které jsou zapříčiněny poruchovým chováním.⁹

Na základě charakteru poruch je možné rozlišit neagresivní projevy lhaní, podvádění, záškoláctví, úteků, toulání¹⁰ a agresivní porušování norem šikana, vandalismus, rvačky.¹¹

Gajdošová ve své knize popisuje různé faktory, které se na vzniku problémů v chování podílejí:

1. Exogenní – ztráta jednoho z rodičů, rozvod, alkoholismus, kriminalita v rodině, přestěhování se, nevhodná parta kamarádů, narušené sociální vztahy ve třídě, nízká výchovatelská připravenost rodičů, rozkolísání výchovné autorita otce a další.

⁵ MARTÍNEK 2009, str. 97

⁶ KRAUS, HRONCOVÁ 2007, str. 292

⁷ VOCILKA, 1997, Str.20

⁸ KRAUS, HRONCOVÁ 2007, str. 293

⁹ VÁGNEROVÁ, 2005, Str.160

¹⁰ VÁGNEROVÁ, 2005, Str.161

¹¹ VÁGNEROVÁ, 2005, Str.164

2. Endogenní – organické poškození mozku, disproporce ve vývoji intelektu, emoční labilita.

3. Kombinované¹²

Poruchy chování dle Matějčka „lze charakterizovat jako odchylku v oblasti socializace, kdy jedinec není schopen nebo ochoten respektovat normy chování a práva druhých na úrovni odpovídající jeho věku, eventuálně na úrovni svých rozumových schopností.“¹³

Prevencí a diagnostikou poruch chování se zabývá „Vyhláška 72/2005 Sb.“¹⁴

1.3 VNITŘNÍ PŘÍČINY

Kraus, Hroncová ve své knize uvádějí, že vychází z osobnosti žáka. Labilita nervové soustavy, nízká úroveň intelektových schopností s neschopností zvládat zátěžové situace spojené se školními povinnostmi způsobují, že žák hledá náhradní řešení, jak se vyhnout nepříjemným situacím a volí jako únikovou cestu záškoláctví. Důvody jsou různé a mění se věkem jednatelce a změnami v žebříčku hodnot.¹⁵

Hudecová vyjmenovává tyto vnitřní příčiny: labilitu nervové soustavy, psychosociální nezralost, sníženou adaptabilitu, emoční labilitu a různé poruchy chování.

Labilitu nervové soustavy lze chápat jako biologickou odchylku, která zvyšuje sklon k nežádoucímu způsobu reagování. Vzniká narušením struktury či funkcí centrální nervové soustavy. Důsledkem je emoční labilita, impulzivita, a nižší schopnost sebeovládání. Dítě snadněji vybuchne a chová se agresivněji.¹⁶

Děti s emoční labilitou mají ztížené soužití s ostatními osobami, jelikož mají narušené všechny mezilidské vztahy. Děti se vyhýbají jakémukoliv kontaktu s cizími osobami, jsou nejisté a jejich obavy jim znemožňují jakýkoliv sociální kontakt. Mají problémy se začleňováním a nemají tak šanci naučit se přiměřené komunikaci, reakcím na okolní dění. Stejně problémy mají i děti depresemi. „Úzkostná i depresivní porucha ovlivňuje

¹² GAJDOŠOVÁ, 2006, str. 193

¹³ VÁGNEROVÁ, 1995, str. 14

¹⁴ VYHLÁŠKA Č. 72/2005 SB., O POSKYTOVÁNÍ PORADENSKÝCH SLUŽEB VE ŠKOLÁCH A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍCH. IN: .

¹⁵ KRAUS, HRONCOVÁ 2007, str. 295

¹⁶ VÁGNEROVÁ 2005, str. 147

negativním způsobem socializaci dítěte a zvyšuje riziko vzniku potíží sociálně adaptačního charakteru.“¹⁷

„Vnitřní příčiny“

- odchylky ve struktuře a fungování mozku, které vznikají v pre, peri nebo postnatálním období.
- vrozené – dědičné dispozice, osobnostní dispozice, temperament, charakter, intelekt
- získané – epilepsie, neurózy, schizofrenie, úrazy hlavy

1.4 VNĚJŠÍ PŘÍČINY

Rodinné prostředí může být příčinou záškoláctví v případě, kdy rodič není pozitivním vzorem pro dítě, sám je ke svým povinnostem nezodpovědný a své dítě nevede k plnění povinností. Čáp ve své knize uvádí, že důležitá je z hlediska výchovy *„společenskohistorická situace a ostatní širší společenská determinace silně ovlivňuje hodnoty, postoje, motivaci lidí a dále podmínky pro vzdělání, pro rozvoj řeči a schopností dětí.*“¹⁸ Bývají to často rodiče, u kterých se projevují patologické rysy chování. Může jít i o rodiny sociálně a kulturně slabší, kdy příčinou absence u dětí bývá stud z nedostatku peněz na oblečení, jídlo apod. Vážným problémem může být také styl výchovy, který rodič na dítě uplatňuje. Při autoritativním výchovném stylu, kdy je dítě při nesplnění úkolů či školních povinností přísně trestáno (někdy i tělesně), hledá dítě únikové východisko, mezi které patří i záškoláctví. Problematický je i liberální styl výchovy, nezájem rodičů o to, kde se dítě pohybuje, dává dítěti volnost a svobodu rozhodování, kde bude trávit svůj čas.¹⁹ Mezi další důvody záškoláctví patří i lenost, kdy žák ráno nechce do školy, a tak prostě nejde. Rodiče, kteří trpí tento druh zameškávání a píší omluvenky, si často neuvědomují, jak moc dítě v záškoláctví podporují.

Mezi příčiny záškoláctví zařazují Kraus, Hroncová, školní prostředí, nedostatky v pedagogickém působení učitele. Nedostatečná motivace, nezajímavé přednášení učiva, nespravedlivé hodnocení žáka, nerespektování individuální osobnosti žáka apod. Pokud

¹⁷ VÁGNEROVÁ 2005, tamtéž

¹⁸ ČÁP, 2001, str. 243

¹⁹ KRAUS, HRONCOVÁ 2007, str. 294

učitel žáka nenechá osobnostně růst, zanedbává jeho kreativitu a fantazii, žák se nedokáže pro učení nadchnout. Žák ztrácí zájem o studijní předmět a vyvolává konflikty s učitelem. Vzniká tak narušený vztah mezi učitelem a žákem, který žák řeší únikem ze školy.²⁰ Mezi další důvody patří nevhodně zvolený studijní obor, kdy výuka pro žáka je nezajímavá, nudná a únik za školu je pro něj řešením. Proto by měli rodiče při výběru oboru respektovat přání dítěte a vybrat takový obor, který si přeje, případně, že představu nemá, využít kariérního poradce, který jim s volbou povolání může pomoci.

Ovlivňování vrstevníky je dané sociální pozicí. Jde o žáky, kteří jsou sociálně izolovaní. Mají problém v navazování nových kontaktů a přátelství ve třídě, skupiny je nepřijímají a hodnotí je negativně. Žáci pak o přízeň usilují za každou cenu, snaží se být středem pozornosti, jsou neukáznění, vykřikují při hodině, jsou agresivní, chodí za školu a přáteli se s vrstevníky, kteří mají stejné problémy nebo jinak vybočují od ostatních. Velmi často jde o skupiny, jejichž chování není v souladu se společenskými normami. Mezi těmito vrstevníky se cítí dobře, mají zde pochopení a jsou respektováni, což vede i k záškoláctví.²¹ Jsou ale i případy, kdy je žák oblíbený, nemá problémy v navazování kontaktů, ve škole bezproblémový, ale je na tolik ovlivněn svou partou či přítelem/přítečkyní, že veškerý svůj čas tráví s nimi v obchodním, restauračním, venkovním či domácím prostředí.

„Zelinková za etiologii poruch chování uvádí tři faktory:“²²

- Biologické faktory – (dědičnost, temperament, impulzivita), za příčinu poruch je označována dědičnost a vliv rodinného prostředí, přičemž zřetelněji dědičné je agresivní chování jako krutost ke zvířatům, rvačky, ničení věcí.
- Psychologické faktory – (emoce, afektivní jednání, jedinečnost, nadřazenost), důležitou součástí normálního vývoje dítěte je vzrůstající mravní vědomí, rozlišení, co je dobré, co špatné a snaha dodržet pravidla a normy. Pokud rodina jasně formuluje požadavky a dodržuje morální principy, poruchy chování se neobjevují. Agresivnímu chování se dítě může naučit od svých rodičů, kteří se agresivně chovají a tímto způsobem řeší své konflikty. Stejně tak imitují agresivitu z jiných zdrojů, např. televize. Poruchy chování se

²⁰ KRAUS, HRONCOVÁ 2007, str. 294

²¹ KRAUS, HRONCOVÁ 2007, Str. 295

²² ZELINKOVÁ 2007, Str. 170

objevují nejčastěji v rodinách, kde není dostatek disciplíny, pravidla chování nejsou jasně vytyčena a dodržována, chybí kontrola nad dítětem.

- Sociální faktory – (rodina, škola, přátelé, stát, média), podílejí se na vzniku a přetrvávání poruch chování a delikvence. Negativními faktory je vysoká nezaměstnanost, nedostatek vzdělání, rozpad rodinného života a existence subkultury, kde je delikvence akceptována.²³

1.5 „KATEGORIE ZÁŠKOLÁCTVÍ DLE KYRIACOU“²⁴

Pravé záškoláctví

Jedná se o takový typ záškoláctví, kdy se žák ve škole neukazuje, ale jeho rodiče se domnívají, že do školy chodí.

Záškoláctví s vědomím rodičů

Žák do školy nechodí, jeho rodiče jsou o tom informováni, a také vědí, že k tomu nemá žádný oprávněný důvod. Někteří rodiče nechají dítě doma, když má narozeniny, nebo aby se staral o někoho nemocného. Jeho absenci mu omlouvají.

Záškoláctví s klamáním rodičů

Tento typ záškoláctví využívají žáci, kteří dokážou přesvědčit své rodiče o nevolnosti, i když se ve skutečnosti cítí dobře, ti pak napíší omluvenku z důvodů zdravotních potíží. Věří svému dítěti na tolik, že je ve skutečnosti nenapadne, že by šlo o klamání.

Útěky ze školy

Tento druh záškoláctví, kdy žák do školy ráno přijde, nechá si zapsat docházku, ale během dne na hodinu či dvě odejde a v některých případech tuto dobu stráví i ve školních prostorách se nazývá interní „záškoláctví“.

²³ ZELINKOVÁ 2007, Str. 170

²⁴ KYRIACOU 2003, str. 45.

Odmítání školy

Týká se především žáků, kteří mají psychické potíže při představě školní docházky. Jde zejména o poruchy pramenící na základě problémů ve škole, například strachu z těžké látky, strach ze šikany, školní fobie, deprese. Rodiče mají velké problémy, aby žáka přesvědčili o opaku.

„Martínek popisuje, že příčiny jako nechut' ke školní práci, porucha vztahů mezi dětmi, strach ze školy či učitele, lze rozdělit na dvě základní skupiny.“

- 1) záškoláctví impulzivního charakteru
- 2) záškoláctví účelové, plánované

V prvním případě jde o neplánovaný útěk ze školy, jde o náhlou a nepromyšlenou reakci. Může trvat několik dní, dokud to rodiče nezjistí.

Účelové se objevuje většinou, když se chce žák vyhnout zkoušení, písemné práci či neoblíbenému učiteli. Dají se rozdělit do tří základních skupin.

- 1) Negativní vztah ke škole
- 2) Vliv rodinného prostředí
- 3) trávení volného času a vliv party²⁵

1.6 TYPOLOGIE ZÁŠKOLÁCTVÍ

„Hroncová (in Kraus) uvádí následující typologii záškoláctví.“²⁶

- Záškoláctví u celkově problémových dětí – které často patří k nejslabším ve třídě i z hlediska dosahování školních výsledků. Záškoláctví není u těchto dětí jediným problémem, projevují se také s dalšími poruchami chování, podvody, lhaním, nezájmem o školu, agresivitou či konflikty se spolužáky.
- Záškoláctví u dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí – jde o děti, které žijí v nevyhovujících sociálních a kulturních podmínkách. U těchto dětí dochází ze strany rodičů k zanedbávání výchovy a vzdělávání. Rodiče těchto dětí bývají

²⁵ MARTÍNEK 2009, str. 97.

²⁶ KRAUS, HRONCOVÁ 2007, str. 295.

nezralí, často s nízkým vzděláním, problémoví a nedokážou se o děti řádně postarat, čímž často dochází k emocionální deprivaci dítěte.

- Záškoláctví jako porušení sociální normy – normou se rozumí povinnost docházet do školy. Zákon o rodině vymezuje výchovu a povinnosti rodičů dítě do školy posílat. Jestliže rodiče povinnost nedodržují, jedná se o její porušení, které může vést až k porušení zákona.
- Záškoláctví jako reaktivní akt – dítě se vyhýbá nepříjemné situaci, kterou ve škole zažívá a řeší ji únikem. Důvodem může být např. školní neúspěch, šikana ze strany spolužáků nebo konflikt s učitelem.
- Záškoláctví jako možnost zábavy – vyskytuje se u žáků, kteří nejsou problémoví. Snaží se spíše o zpestření, zjistit jaké to je. Slibují si od něj zábavu a vzrušení. Čas tráví se svými kamarády, omluvenky si obstarávají podvody a dostávají se tak do vážných problémů.

Matějček popisuje, že záškoláctví má většinou charakter jednorázového selhání, kdy původní motiv ztratil již smysl a jeho místo zaujal strach z prozrazení, strach z návratu, či neschopnost něco podniknout. To vše stojí žáka mnoho myšlenkového úsilí, napětí i fyzického strádání a nezřídka se mu uleví, když se vše prozradí a on se může vrátit. Vzniká velké nebezpečí, že se přidruží další přestupky: lži, podvody, krádeže, toulání.²⁷

²⁷ MATĚJČEK, 1991, str. 307.

2. PŘÍČINY ZÁŠKOLÁCTVÍ

Příčin úmyslné absence žáků je více, rozdělujeme na vnitřní a vnější. Vnitřní příčiny vycházejí z osobnosti žáka a mohou poukazovat na vnitřní poruchu osobnosti, psychosociální nezralost, sníženou adaptabilitu, emoční labilitou, poruchu chování či zvýšenou agresivitu. Vnější příčiny mohou vycházet z rodinného prostředí, ze školního prostředí, ovlivňování vrstevníky. (Může jít určitý druh zábavy či dobrodružství nebo se tak chtějí vyhnout nepříjemné situaci, jako je strach ze zkoušení, strach z učitele, špatná známka a následné potrestání doma od rodičů...).

„Záškoláctví však nemusí být jen obranným mechanismem. Mnohdy je spíše projevem nerespektování příslušných sociálních norem. Může být výrazem neochoty nebo neschopnosti akceptovat povinnost, která nepřináší aktuální uspokojení. Někdy vzniká jako důsledek odlišného socializačního vývoje a je signálem trvalejší změny adaptačních mechanismů.“²⁸

Mezi jednu z příčin záškoláctví je považován narušený morální vývoj dítěte, jehož projevem je špatný vztah k práci a plnění povinností (Klapilová 1996, str.4)²⁹

Mezi další příčiny, které vedou žáky k záškoláctví, patří:

- Školní fobie – Elliott a Place v publikaci – Dítě v nesnázích uvádí, že „dětí, které odmítají školu, mají zpravidla větší zájem o studijní záležitosti, ale více se bojí o rodiče a zdráhají se opustit domov.“³⁰

Strach ze školy také může vznikat u dětí s přehnanou rodičovskou péčí, rodiče je příliš hýčkají a rozmazlují. Takové děti mají nízké sebevědomí, a po nástupu do školy se nemusí umět vypořádat se sebemenším problémem, který u nich může vyvolat školní fobii.³¹

- Šikana – „Trojrozměrný praktický pohled na šikanu, nám ve své knize - Bolest a šikánování – popisuje, Michal Kolář: “

²⁸ VÁGNEROVÁ, 1995, str. 48.

²⁹ PROCHÁZKA 2012, str.155.

³⁰ ELLIOTT, PLACE, 2002, str.. 41.

³¹ KROWATSCHKEK, 2007, str.. 37 – 39.

1. Šikanování jako nemocné chování, kdy „jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně, týrá a zotročuje spolužáka či spolužáky a používá k tomu agresi a manipulaci.“
 2. Šikanování jako závislost, kdy vzniká vazba mezi agresorem a obětí a oběť, která je delší dobu šikanována, si poté ze strachu vypěstuje určitou závislost na agresoru a dokonce v případě vyšetřování agresora kryje.
 3. Šikanování jako porucha vztahů ve skupině, kdy ve vyšších stádiích šikany se na ní podílí již celý kolektiv, nemusí přímo, ale například pouhým mlčením.³²
- Strach z nesplněných povinností, který vyplývá z nepřípravenosti na výuku.
 - Strach z pedagogů, může se jednat o přísného učitele, s nedostatkem empatie, který nemá k žákovi kladný vztah a nespravedlivě hodnotí jeho výsledky.
 - Žáci se zdravotním postižením - nejčastěji s vadami řeči, tělesným postižením či poruchou učení. Bývají často posměchem u ostatních dětí, vyhýbají se raději kolektivu a raději se uchylují k záškoláctví.
 - Drogy a závislosti – jde o velmi závažný problém a v posledních letech dochází k velkému nárůstu užívání drog i mezi školní mládeží. Nejčastěji jde o pití alkoholu a kouření cigaret. V některých případech kvůli těmto návykům přestávají studenti navštěvovat školské zařízení.

³² KOLÁŘ, 2005, str.. 40.

3. PREVENCE ZÁŠKOLÁCTVÍ

Prevence - soubor opatření zaměřených na předcházení nežádoucím jevům.

1. Primární prevence – zaměřená proti konkrétnímu riziku
2. Sekundární prevence – zaměřená na ohrožené jednotlivce a skupiny. Např. prevence delikvence zaměřená na děti ze socioekonomicky znevýhodněných skupin.
3. Terciární prevence – zaměřená na minimalizaci následků nebo pokračování nežádoucích jevů u jedinců, u nichž se již nežádoucí jev vyskytl.³³

Kraus, Hroncová a spol. popisují, že problém sociálních deviací ve školním prostředí zahrnuje celou řadu problémů, které přesahují rámec možností jedné vědy a jejich odborníků. Proto by škola měla počítat i s jinými odborníky, kteří by pro ni pracovali (jako školní psycholog, speciální pedagog, sociální pedagog, sociální pracovník a případně i příslušník policie).

1. Primární prevence – by měla působit profylakticky. Měli by být vytvořeny takové podmínky, aby se zabránilo vzniku určitého jevu. Prevence záškoláctví by měla spočívat v posilování citových vztahů v rodině. Nevyhnutelná je i neformální účast spolupráce rodiny, školy, pedagogicko – psychologické poradny.
2. Sekundární prevence – má zabránit přetrvávání relativně lehkých forem i poruch chování a vzniku sociálně psychického vývinu. Jde o komplexní péči o děti s poruchami chování od výchovných problémů v rodině po porušování veřejného, školního pořádku až po legislativní ustanovení. Důležitou roli má třídní učitel, který sleduje a hodnotí vývoj žáka s pomocí metodika či výchovného poradce.
3. Terciární prevence – je zaměřená na jednotlivce, kteří se již nežádoucího chování dopustili. Má zabránit tomu, aby v této činnosti pokračovali a nedopouštěli se tak dalších činů, kterými ohrožují svůj osobnostní vývoj. Terciární prevence není možné řešit pouze ve školském rezortu, ale za pomoci dalších orgánů a institucí spadajících pod školství.³⁴

³³ PRŮCHA A SPOL. 2003, str. 178.

³⁴ KRAUS, HRONCOVÁ A SPOL. 2007, str.298.

Možností, jak snížit výskyt tohoto sociálně patologického jevu – je vstřícná, otevřená a možná komunikace mezi žáky a učiteli. V dnešní době mají učitelé nepřehledné množství jiných povinností a na typ této komunikace s žáky jim nezbývá čas. Bohužel tím často přehlédnou i změny a projevy v chování žáků.³⁵ Učitelé by měli řešit veškeré problémy, ihned jak se objeví. Zároveň by se měli snažit podchytit a motivovat problémové děti tak, aby měly důvod změnit své chování a v neposlední řadě spolupracovat i s jejich rodiči.³⁶ Samostatnou kapitolou je výchovné poradenství na školách, kdy výchovný poradce nedává pouze poradenství v rámci budoucího povolání u vycházejících žáků, ale měl by se zabývat především výchovnými potížemi žáků. Měl by sledovat ty problémové, umět komunikovat s rodiči, vysvětlit jim, kde je možná příčina takového chování jejich dítěte. Dále je velmi nezbytná spolupráce se školním metodikem, který pomáhá s řešením situace těchto dětí.³⁷

3.1 NÁSTROJE A PREVENCE VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ

Procházka, ve své knize uvádí, že „nástrojů prevence je několik, patří mezi ně jednotlivé programy, které zohledňují věk žáků“.

Efektivní preventivní program odpovídá věku žáka a cíleně je pro ně připravován, dále pak školní pravidla, systém komunikace rodiny a školy, pravidla spolupráce s rodiči a kooperace s Policií ČR.

1. Školní pravidla – stanovení pravidel a zároveň dodržování ve škole nebo školském zařízení patří mezi velmi účinnou prevenci proti nekázni, šikaně a násilí. Jsou zakotvena ve školním řádu, kde je přesná definice, jak řešit situace spojené se sociálně patologickými jevy.

1.1. Množství pravidel musí být přiměřené a na jejich tvorbě se mají podílet všichni členové školy, jako učitelé, žáci a i ostatní pracovníci. Mají být platná pro všechny.

³⁵ MARTÍNEK 2009, str. 101.

³⁶ VÁGNEROVÁ 2005, str. 171.

³⁷ MARTÍNEK 2009, str. 101.

- 1.2. Integrovat pravidla do denního života školy ne jen na začátku školního roku. Při nežádoucím chování je dobré vracet se a ukazovat žákům, co konkrétně bylo porušeno, a komunikovat s nimi o nápravě.
- 1.3. Formulace pravidel musí být pozitivní, kladné, aby nevedla k záměrnému porušování pravidel. Pravidla mají splňovat nejen požadavek přiměřenosti, ale i srozumitelnosti a splnitelnosti (MŠMT, 2001, str. 27)³⁸
2. Komunikace a spolupráce školy s rodiči žáků - komunikace a práce s rodiči v rámci prevence velmi přispívá jak k prospěchové úspěšnosti žáků, tak i k prevenci sociálně patologických jevů.³⁹

Spolupráce s externími partnery školy – v rámci prevence sociálně patologických jevů a jejich preventivních strategií je škola v kontaktu s Policií ČR, která poskytuje školám či školským zařízením informační i poradenskou činnost a pomáhá s realizací preventivních programů.⁴⁰

Mezi úspěšné nástroje prevence proti záškoláctví patří také kladné klima třídy, které je zároveň úspěchem k lepším výkonům u žáků. Žáky je třeba stále motivovat. Kyriacou rozdělila ve své knize tři hlavní vlivy působící na motivaci žáků.

- Vnitřní motivace
- Vnější motivace
- Očekávání úspěchu⁴¹

Hlavním cílem prevence je včas podchytit symptomy poruch chování a mravního ohrožení, kdy předcházení poruch spočívá v působení na problémovou rodinu, ve sledování výskytu poruch chování, v konfrontaci s konkrétními možnostmi společenského působení na jednotlivé faktory vzniku problému.⁴²

³⁸ PROCHÁZKA 2012, str.174.

³⁹ PROCHÁZKA 2012, str. 175.

⁴⁰ PROCHÁZKA 2012, str. 176.

⁴¹ KYRIACOU, 1996, str.82.

⁴² VOCILKA, 1997, str.8.

4. VÝZKUM ZÁŠKOLÁCTVÍ NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH V KLATOVECH

4.1 VÝZKUMNÝ CÍL:

Cílem empirické části bakalářské práce je zmapovat četnost a příčiny záškoláctví studentů SŠ v Klatovech.

Na základě tohoto hlavního cíle byly stanoveny následující dílčí cíle:

- zmapování četnosti záškoláctví studentů SŠ ve věkové kategorii 15-18let
- zjištění postojů rodičů k záškoláctví
- odhalení příčin záškoláctví
- zjištění dopadů záškoláctví

Z dílčích cílů vyplynuly tyto výzkumné otázky (dále jen VO):

- VO1: Jaká je četnost záškoláctví studentů SŠ?
- VO2: Jaké jsou postoje rodičů k záškoláctví studentů?
- VO3: Jaké jsou příčiny záškoláctví?
- VO4: Jaký má záškoláctví dopad na studenty?

4.2 CELKOVÁ VÝZKUMNÁ STRATEGIE A METODY VÝZKUMU

Celková strategie výzkumu může být charakterizována jako smíšená, byla použita data ze strukturovaného interview s výchovnými poradci a z anonymního dotazníku, díky kterému je možné získat mnoho informací za krátkou dobu.

4.2.1 DOTAZNÍK

Dotazník je tvořen třemi částmi tak, jak uvádí Gavora (2000). První, vstupní část obsahuje hlavičku s objasněním cíle dotazníku a s pokyny, jak postupovat při vyplňování dotazníku. Druhou část dotazníku tvoří samotné otázky. Třetí část obsahuje poděkování za spolupráci. Dotazník, který studenti SŠ vyplňovali, obsahuje 15 uzavřených otázek, 4 otevřené otázky. Celkový počet otázek je 19, které byly strukturovány do 5 skupin:

- Skupinu A tvoří demografické (informační) otázky.
- Skupina B je tvořena otázkami, které mapují četnost záškoláctví studentů SŠ.

- Skupina C zjišťuje postoje rodičů k záškoláctví.
- Skupina D odhaluje příčiny záškoláctví.
- Skupina E zjišťuje dopad záškoláctví na studenty.

Konkrétní podoba dotazníku, viz příloha č. 1

4.2.2 INTERVIEW

Výchovným poradcům bylo položeno 7 otázek, které vyhodnotím v závěru své práce.

1. Jsou žáci informováni o následcích záškoláctví?
2. Jak často studenti za školu chodí a v jaké věkové skupině nejčastěji?
3. Jaké jsou hlavní příčiny záškoláctví studentů z pohledu školy?
4. Jaké jsou možnosti výchovného poradce v oblasti prevence záškoláctví na škole?
5. Máte podezření na skryté záškoláctví na Vaší škole?
6. Jaké jsou postoje rodičů na zjištěné záškoláctví, spolupracují se školou?
7. Jaký dopad má záškoláctví na studenta?

4.2.3 POPIS VÝZKUMNÉHO VZORKU

Výzkumný vzorek dotazníku představovalo 217 respondentů.

Počet dívek – 112 (tj. 52 %)

Počet chlapců – 105 (tj. 48 %)

Interview byl realizován se třemi výchovnými poradci.

4.2.4 PRŮBĚH VÝZKUMU

Dny konání dotazníkového šetření – 22. 9. – 2. 10. 2015

Výzkumný vzorek tvořili studenti 1. a 2. ročník SŠ v Klatovech.

Vybrané školy pro výzkum byly vybrány záměrně – Gymnázium, VOŠ, OA, SZŠ a JŠ s právem státní jazykové zkoušky (Zdravotnické Lyceum, Zdravotnický asistent, Kosmetické služby), SPŠ (Střední průmyslová škola), SŠZaP (Střední škola zemědělská a potravinářská).

Dotazníkové šetření se konalo ve dnech 24. 9. až 2. 10. 2015 na čtyřech středních školách v Klatovech. Jednalo se o Gymnázium, střední zdravotnická škola, kde je více oborů – zdravotnické lyceum, zdravotnický asistent a kosmetické služby, SPŠ (střední průmyslová škola) a SŠZaP (střední škola zemědělská a potravinářská). Po dohodě s řediteli jsem školy v domluvený den navštívila a předala připravené dotazníky, které vyučující rozdali studentům v prvním a druhém ročníku. Studenti byli seznámeni s důvody prováděného výzkumu a s postupem, jak pracovat při vyplňování dotazníku, aby nedošlo k žádným nesrovnalostem. Dotazníky jsem si po dohodě s řediteli škol vyzvedla následující týden. Nabízela se mi sice ještě možnost anonymního vyplnění dotazníků na počítači, které by studenti přeposlali přes email, ale myslím, že studenti by výzkum nebrali vážně, jejich odpovědi by byli spíše nepravdivé a návratnost by nebyla 100%. Ani teď není jisté, zda i přes anonymitu dotazníků studenti odpovídali pravdivě. Proto mohou být výsledná data nepřesná a nemusí zcela odpovídat skutečnosti. S tímto rizikem je ale nutné počítat ve většině dotazníkových šetření. S výchovnými poradci jsem se na interview domluvila v lednu 2016 a uskutečnila jsem ho začátkem února na vybraných školách.

4.2.5 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Výsledná data získaná z dotazníkového šetření byla vyhodnocena a následně převedena do sloupcových grafů. Dotazník odpovídá na VO (výzkumné otázky) a je rozdělen do skupin podle jednotlivých dílčích cílů.

V bakalářské práci jsou skupiny dotazníku značeny skupina A až skupina D.

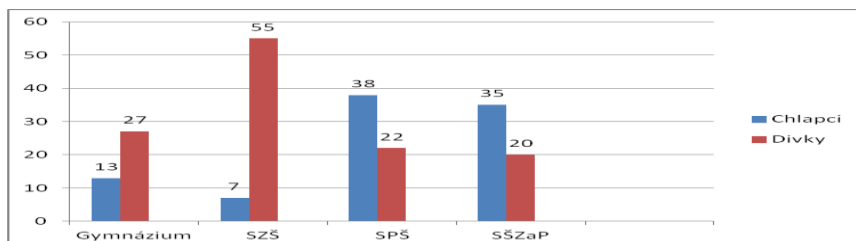
- Skupinu A tvoří demografické (informační) otázky.
- Skupina B je tvořena otázkami, které mapují četnost záškoláctví studentů SŠ.
- Skupina C zjišťuje postoje rodičů k záškoláctví.
- Skupina D odhaluje příčiny záškoláctví.
- Skupina E zjišťuje dopad záškoláctví na studenty.

SKUPINA A

Informační otázka - otázka č. 1 - Jakého jste pohlaví

Obr. 1

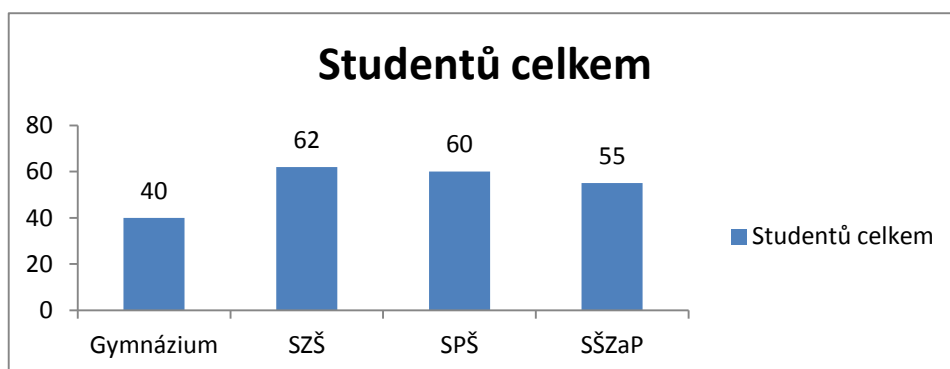
Pohlaví studentů SŠ v Klatovech

(Zdroj: vlastní)

Výzkumu se zúčastnilo celkem 217 studentů (tj. 100 %) SŠ v Klatovech, z toho 112 dívek (tj. 52 %) a 105 chlapců (tj. 48 %).

Obr. 2: Celkový počet studentů na škole

(Zdroj: vlastní)

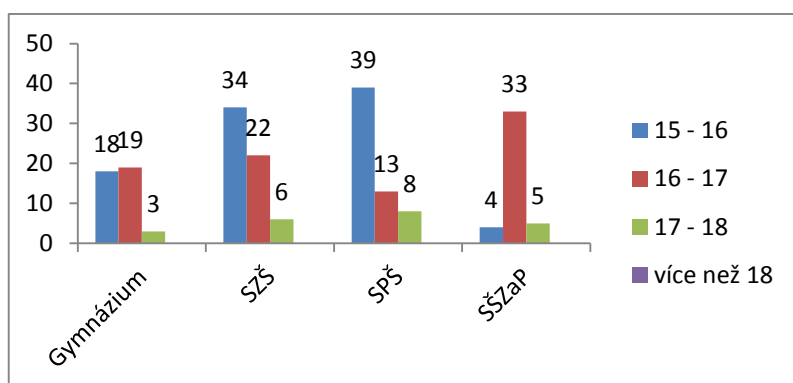
Grafy na obr. 1 - 2 znázorňují počet žáků 1. - 2. r. Gymnázium bylo zastoupeno 40 studenty z 1. - 2. r. (tj. 100 %), z toho bylo 27 dívek (tj. 67,5%) a 13 chlapců (tj. 32,5 %). Na SZŠ bylo zastoupeno z 1 - 2. r. všech oborů 62 studentů (tj. 100 %), z toho 55 dívek (tj. 88,71 %) a 7 chlapců (tj. 11,29 %). Dotazník na SPŠ v 1. - 2. r. vyplnilo 60 studentů (tj. 100 %), z toho 22 dívek (tj. 36,67 %) a 38 chlapců (tj. 63,33 %). Na SŠZaP v 1. - 2. r. vyplnilo dotazník celkem 55 studentů (tj. 100 %), z toho 20 dívek (tj. 36,36 %) a 35 chlapců (tj. 63,64 %).

Zastoupení pohlaví respondentů může být považováno za srovnatelné.

Otázka č. 2: V jakém věkovém rozmezí jste

Obr. 3

Věkové kategorie

(Zdroj: vlastní)

Obrázek 3 znázorňuje věkové rozmezí studentů. Gymnázium bylo zastoupeno celkově 40 studenty (tj. 100 %), z toho 18 studentů (tj. 45 %) bylo ve věku 15 - 16 let, 19 studentů (tj. 47.5 %) bylo ve věku 16 - 17 let a 3 studenti (tj. 7.5 %) ve věku 17 - 18 let.

Na SZŠ vyplnilo dotazník 62 studentů (tj. 100 %), z toho 34 (tj. 33 %) ve věku 15 - 16 let, ve věku 16 - 17 let bylo 22 studentů (tj. 35.48 %) a ve věku 17 - 18 let bylo studentů 6 (tj. 9.68 %).

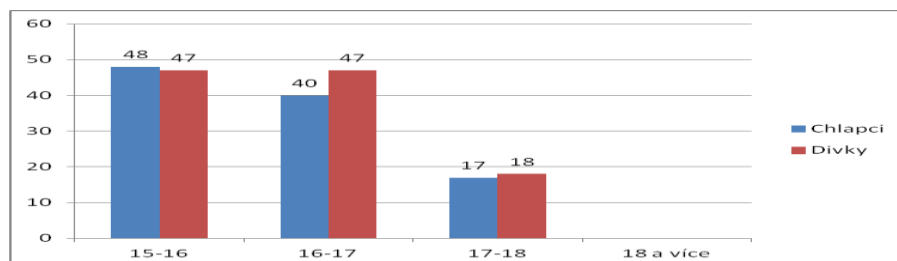
Na SPŠ bylo studenty vyplněno 60 dotazníků (tj. 100 %), z toho 39 studentů ve věku 15 - 16 let (tj. 65 %) ve věku 16 - 17 let bylo 13 studentů (tj. 21.67 %) a 8 studentů ve věku 17 - 18 let (tj. 13.33 %).

SŠZaP byla zastoupena celkem 55 studenty (tj. 100 %), z toho 4 studenti byli ve věku 15-16 let (tj. 7.27 %), 33 studentů (tj. 60 %) byli ve věku 16 - 17 let a 18 studentů (tj. 32.73%) bylo ve věku 17 - 18 let.

Lze říci, že zastoupení věkových skupin odpovídá deklarovanému zacílení výzkumu.

Obr. 4

Věk chlapci dívky

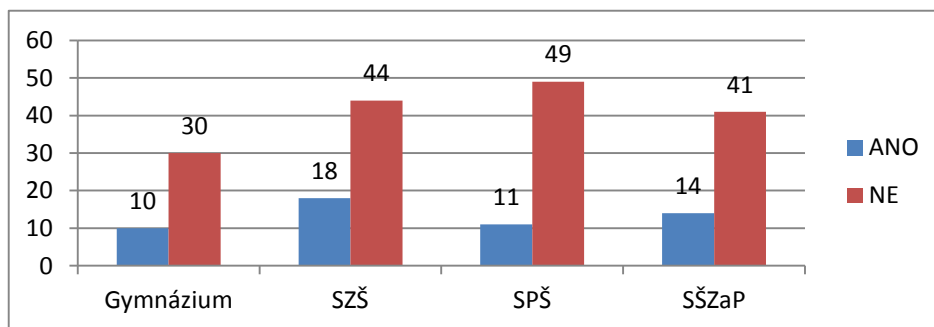
(Zdroj: vlastní)

SŠ v Klatovech v 1. a 2. ročníku navštěvují chlapci ve věku 15 - 16 let v celkovém počtu 48 (tj. 46%), dívky ve věku 15 - 16 let s celkovým počtem 47 (tj. 42 %), ve věku 16 – 17 jsou chlapci v počtu 40 (tj. 38 %) a dívky v počtu 47 (tj. 42 %), ve věku 17 - 18 jsou chlapci v počtu 17 (tj. 16 %) a dívky v počtu 18 (tj. 16 %) Na obr. 4 jsou věkové rozdíly mezi chlapci a děvčaty znázorněny.

Otázka č. 3 – Jsou vaši rodiče rozvedení?

Obr. 5

Jsou rodiče rozvedeni?

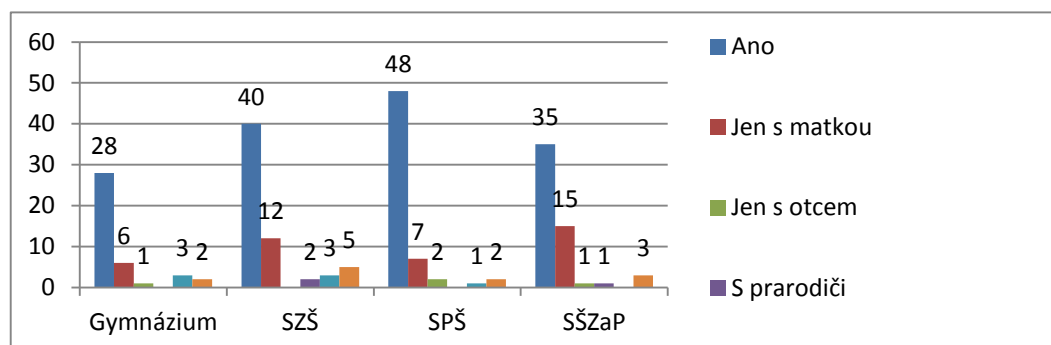
(Zdroj: vlastní)

Graf na obrázku 5, znázorňuje převahu úplných rodin. Z počtu 217 studentů (tj. 100%) odpovědělo celkem 53 (tj. 24.42%), že má rodiče rozvedené a 164 studentů (tj. 75.58%) rodiče rozvedené nemá. Na Gymnáziu odpovědělo ano 10 studentů (tj. 25%) a ne 30 studentů (tj. 75%), na SZŠ má rozvedené rodiče 18 studentů (tj. 29.03%) a 44 studentů (tj. 70.97%) má rodinu celou. Na SPŠ mají studenti v počtu 11 (tj. 25.45%) rozvedené rodiče a v počtu 49 (tj. 81.67%) mají rodinu úplnou, na SŠZaP mají rozvedené rodiče ve 14 případech a ve 41 (tj. 74.55%) mají studenti rodiny celé. Z výsledků je patrné, že děti pocházejí převážně z úplných rodin, tyto děti nejsou poznamenány rozvodovým stresem, který by mohl mít na záškoláctví vliv.

Otázka č. 4 – Žijete s oběma rodiči ve společné domácnosti?

Obr. 6

Žijete s rodiči?

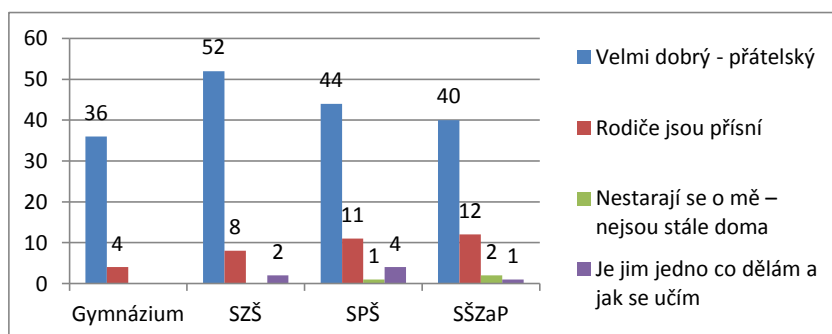
(Zdroj: vlastní)

Z celkového počtu 217 studentů (tj. 100%), žije s oběma rodiči 151 studentů (tj. 69.59%), jen s matkou žije 40 studentů (tj. 18.43%), sami s otcem žijí 4 studenti (tj. 1.84%), u prarodičů žijí 3 studenti (tj. 1.38%), střídavou péčí zažívá 7 studentů (tj. 3.23%) a jinou možnost odpovědělo 12 studentů (tj. 5.53%) Jako jinou možnost studenti uvedli v 9 případech s nevlastním otcem, 1x jak se mi chce a 2 x bydlí u sourozenců. Na Gymnáziu z celkového počtu 40 (tj. 100%) odpovědělo 28 studentů (tj. 70%), že žije s oběma rodiči, jen s matkou jich žije 6 (tj. 15%), s otcem pouze 1 (tj. 2.5%) a střídavou péčí mají 3 studenti (tj. 7.5%), jinou možnost napsali 2 studenti (tj. 5%) a uvedli jak se mi chce a podle nálady. Studenti ze SZŠ v celkovém počtu 62 (tj. 100%) žijí s oběma rodiči v celkovém počtu 40 (tj. 64.52%), jen s matkou žije 12 studentů (tj. 19.35%), s prarodiči žijí 2 studenti (tj. 3.23%), střídavě u jednoho z rodičů 3 studenti (tj. 4.84%) a jinou možnost napsalo studentů 5 (tj. 8.06%) je to složité, tak různě, jak se mi chce. Z celkového počtu studentů na SPŠ 60 (tj. 100%) napsalo, že žije s oběma rodiči 48 studentů (tj. 80%), jen s matkou žije 7 studentů (tj. 11.67%), jen s otcem žijí 2 studenti (tj. 3.33%), střídavě u jednoho z rodičů žije 1 student (tj. 1.67%) a jako jinou možnost uvedli 2 studenti (tj. 3.33%) podobné odpovědi, jako u předchozích studentů – jak se mi chce, jak mám náladu. Na SŠZaP z celkového počtu 55 studentů (tj. 100%) uvedli studenti v počtu 35 (tj.63.64%), že bydlí s oběma rodiči, jen s matkou žije 15 studentů (tj.27.27%), s otcem jeden student (tj.1.82%) a u prarodičů také 1 (tj.1.82%), jako jinou možnost uvedli studenti 3 (tj.5.42%) Data uvádějící na obr. 6 ukazují, že děti bydlí nejčastěji s oběma rodiči a pouze nepatrné procento jen jedním z nich.

Otázka č. 5 – Jaký máte vztah s rodiči?

Obr. 7

Vztah s rodiči

(Zdroj: vlastní)

Z celkového počtu studentů (viz. obr. 7) 217 (tj. 100%) odpovědělo velmi dobrý, přátelský 172 studentů (tj. 79.26%), dalších 35 (tj. 16.13%) studentů odpovědělo, že mají velmi přísné rodiče a pouze 3 (tj. 1.38%) studenti odpověděli, že se o ně rodiče nestarají, zbylých 7 studentů (tj. 3.23%) odpovědělo, že je rodičům jedno co dělají a jak se učí. Na Gymnáziu odpověděli studenti z celkového počtu 40 (tj. 100%) v 36 případech (tj.90%), že mají velmi dobrý, přátelský vztah s rodiči a pouze 4 (tj.10%) studenti napsali, že mají rodiče přísné, na SZŠ z celkového počtu 62 (tj.100%), má velmi dobrý vztah 52 studentů (tj.83.87%), dalších 8 (tj.12.9%) má rodiče přísné a u 2 studentů (tj.3.23%) je rodičům jedno co dělají. Z celkového počtu 60 (tj. 100%) na SPŠ odpověděli studenti 44x (tj. 73.33%), že mají velmi dobrý vztah, v 11 případech (tj.18.33%) odpověděli, že mají rodiče přísné, v 1 případě (tj. 1.67%), že se o ně nestarají a 4 studenti (tj. 6.67%) napsali, že je rodičům jedno co dělají a jak se učí. Na SŠZaP z celkového počtu 55 (tj. 100%) odpovědělo 40 studentů, že má velmi dobrý vztah s rodiči, dalších 12 (tj.21.82%) odpovědělo, že má rodiče přísné, 2 studenti (tj. 3.64%) napsali, že se o ně rodiče nestarají, nejsou stále doma a u 1 studenta (tj.1.82%) je rodičům jedno, jak se učí. Dle výsledků, které jsou znázorněny na obr. 7 je poznat, že si děti rodičů váží a mají k nim vztah. Tím, že většina studentů uvedla vztah velmi dobrý přátelský, vypovídá o důvěře, kterou mezi sebou mají (dokážou se spolu bavit o všem jako přátelé).

Vztah s rodiči dle výsledků mají studenti velmi dobrý. Hezký vztah mezi rodiči a dětmi plný lásky a pochopení, je důležitý pro psychický vývoj dítěte, který dokáže ovlivnit pozitivní přístup ke škole. Žáci s plnohodnotným rodinným zázemím se ve škole projevují

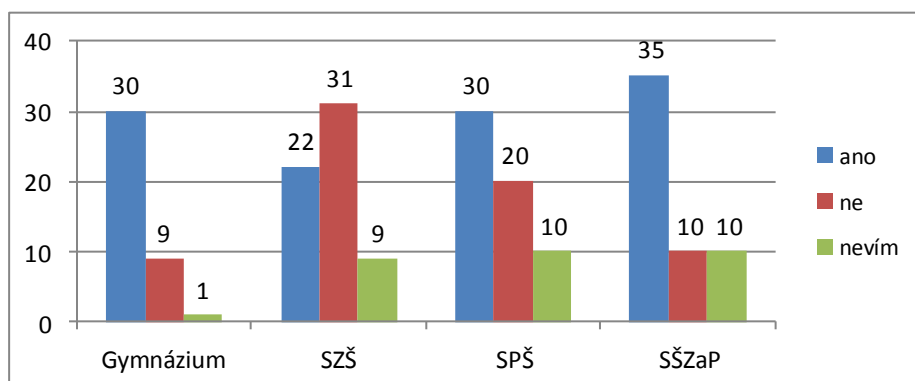
menší konfliktností, než žáci, kteří mají rodinné problémy nebo jsou často vystaveni rodinným neshodám.

SKUPINA B:

otázka č. 1: Setkal/a jste se na SŠ se záškoláctvím?

Obr. 8

Výskyt záškoláctví na SŠ?

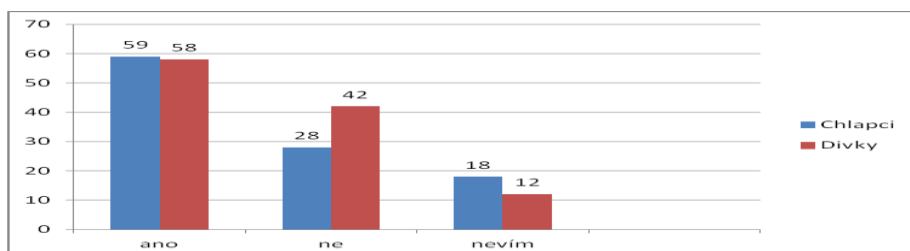

(Zdroj: vlastní)

Graf nám na obr. 8 ukazuje, jak na tom naše školy se záškoláctvím jsou. Je zde převaha odpovědí, kdy se studenti se záškoláctvím již setkali. Z celkového počtu 217 (tj. 100%) studentů se s záškoláctvím setkalo celkem 117 (tj.53.92%), naopak se s ním nesetkalo 70 (tj.32.26%) studentů a není si vědomo celkem 30 (tj. 13.82) studentů. Podle zjištěných dat vidíme, že na Gymnáziu uvedlo ano z celkového počtu 40 (tj. 100%) 30 studentů (tj. 75%), 9 studentů (tj.22.5%) uvedlo ne a 1 student (tj.2.5%) neví. Na SZŠ z celkového počtu 62 (tj. 100%) uvedlo ano - setkalo 22 (tj.35.48%) studentů, ne nesetkalo 31 (tj. 50%) studentů a neví o tom 9 (tj.14.52%) studentů. Na SPŠ v celkovém počtu 60 (tj. 100%) se setkalo se záškoláctvím 30 (tj. 50%) studentů, nesetkalo se 20 (tj.33.33%) studentů a neví 10 (tj.16.67%) studentů. U studentů na SŠZaP se z celkového počtu 55 (tj. 100%) setkalo se záškoláctvím 35 (tj.63.64%) studentů, nesetkalo se 10 (tj.18.18%) studentů a stejný počet 10 (tj.18.18%) o tom neví.

Obr. 9

Setkal/a jste se někdy se záškoláctvím

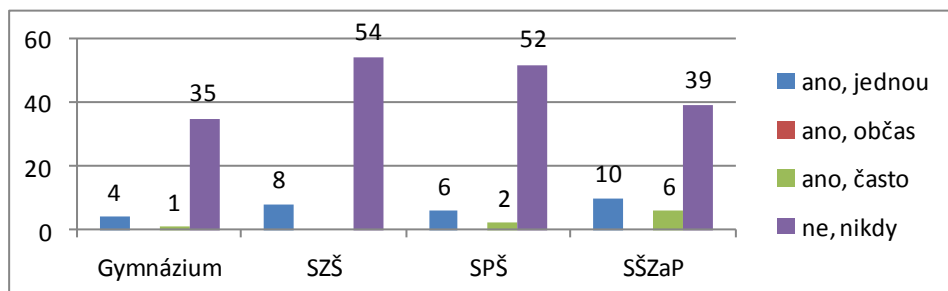
(Zdroj: vlastní)

Na základě pohlaví nejsou téměř žádné rozdíly v odpovědích. Dle grafu na obr. 9 lze poznat, že se záškoláctvím se setkávají chlapci i dívky stejně. Z celkového počtu chlapců 105 (tj. 100%) na dotaz, zda se někdy setkali se záškoláctvím na SŠ, odpověděli chlapci „Ano“ v počtu 59 (tj. 56%), dívek z celkového počtu 112 (tj. 100%) odpovědělo 58 (tj. 52%) s odpovědí „Ne“ odpovědělo 28 chlapců (tj. 27%) a 42 (tj. 38%) dívek, „Nevím“ odpovědělo 18 chlapců (tj. 17%) a dívek takto odpovědělo 12 (tj. 10%).

Otázka č. 2 – Byl/a jste někdy místo vyučování na SŠ „za školou“?

Obr. 10

Zkušenost se záškoláctvím

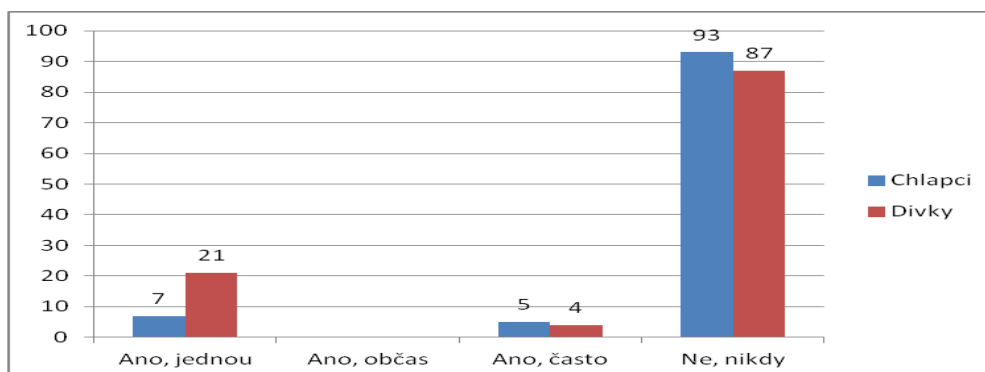

(Zdroj: vlastní)

Z výše uvedených výsledků viz. obr. 10 vyplývá, že vlastní zkušenost se záškoláctvím studenti většinou nemají. Z celkového počtu 217 studentů (tj. 100%) chodí za školu často 9 studentů (tj. 4.15%) a za školou bylo jen jednou 28 studentů (tj. 12.9%) Střední školy v Klatovech se mohou pyšnit pěknými výsledky, kdy jejich studenti za školu nechodí a nikdy nebyli v celkovém počtu 180 studentů (tj. 82.95%).

Obr. 11

Vlastní zkušenosti se záškoláctvím

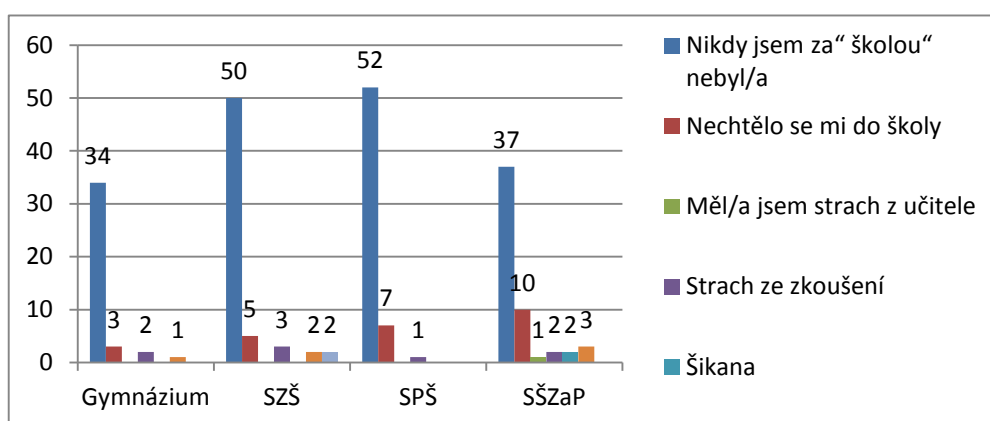
(Zdroj: vlastní)

Z výsledků na obr. 11 je viditelné, že větší absenci se záškoláctvím mají dívky, kdy 21 (tj. 19%) dívek uvedlo, že byla jen jednou, 4 dívky (tj. 4.0%) uvedly, že chodí často a 87 (tj. 78%) dívek uvedlo, že za školou nebyly nikdy. Chlapci uvedli v 7 případech (tj. 7.0%), že to jednou zkusili a v 5 případech (tj. 5.0%) o sobě řekli, že chodí často, zbylých 93 (tj. 89%) chlapců za školou nikdy nebyli.

Otázka č. 3 – Důvod, proč jste za školu šel/šla?

Obr. 12

Důvod záškoláctví?

(Zdroj: vlastní)

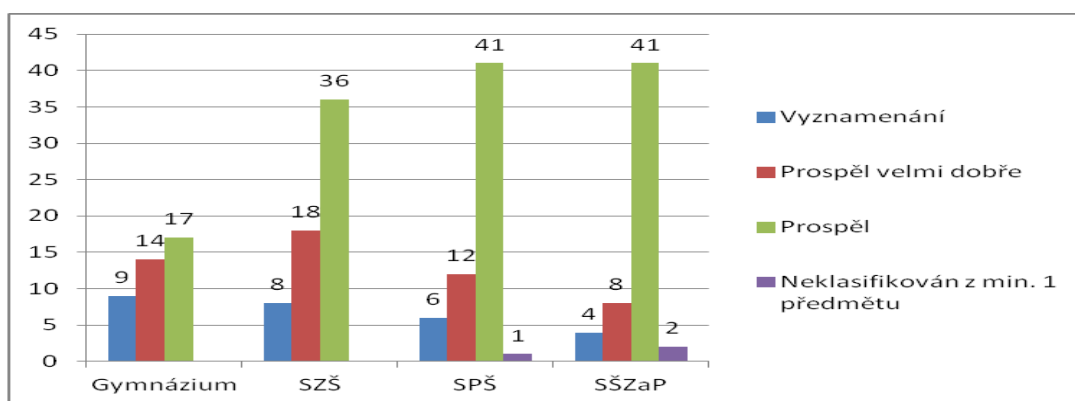
Z výsledků je patrné viz. obr. 12, že studenti SŠ v Klatovech za školu běžně nechodí. Je zde také patrné, že odpovědi studentů se poměrně liší od předchozí odpovědi. Kde celkem 180 (tj. 82.95%) studentů z celkového počtu 217 (tj. 100%) uvedlo, že nikdy za školou nebylo a nyní na dotaz, proč za školu šli, jich to uvedlo 173 (tj. 79.72%), 25

studentů (tj. 11.52%) uvedlo jako důvod záškoláctví, že se jim nechtělo do školy, dalších 8 studentů (tj. 3.69%) mělo strach ze zkoušení, 1 student (tj. 0.46%) měl strach z učitele, 2 studenti (tj. 0.92%) uvedli, že chodili za školu kvůli šikaně, která u nich na škole byla, dalších 6 studentů (tj. 2.76%) uvedlo jako důvod záškoláctví problémy v rodině a 2 studenti (tj. 0.92%) měli jiný důvod, který neuvedli. Celkem bylo za školou 44 studentů s rozličnými důvody, které je k tomu vedly. Důvody jako šikana, která patří mezi sociálně patologický jev, by se měly nahlásit hned po zjištění, aby se předcházelo komplikacím, které zákonitě nastanou. Bohužel studenti ze strachu nic nehlásí, nesvěří se ani svým nejbližším a tím, že přestanou navštěvovat školské zařízení, kde o jeho problémech nic neví, se dostanou na listinu neomluvených hodin, za které je možno i vyloučit.

Otázka č. 4 – Jaké máte studijní výsledky?

Obr. 13

Studijní výsledky

(Zdroj: vlastní)

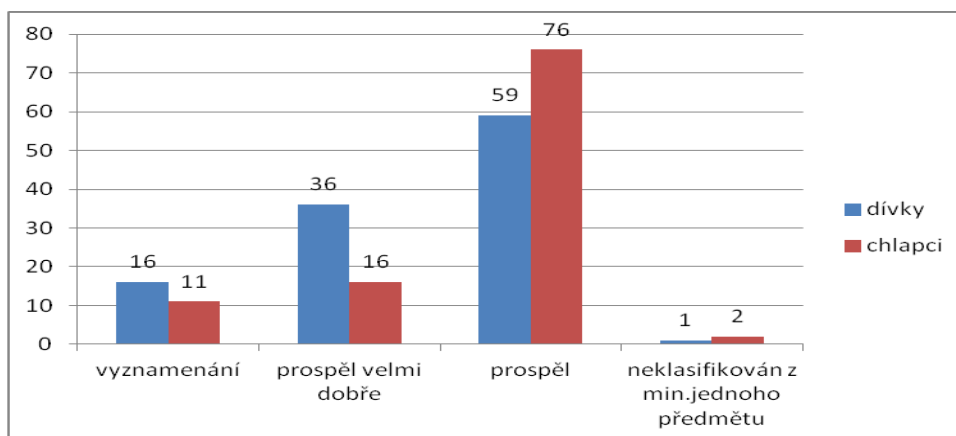
Prospěch hraje jednu z hlavních rolí, špatné známky a strach z dalších špatných známek se může také podílet na sklonu k záškoláctví. Studenti před negativním hodnocením nechodí raději do školy a dostávají se tak do začarovaného kruhu. Dle mého zjištění, jsou výsledky ze středních škol v Klatovech celkem průměrné. Z grafu obr.13 je patrné, že studenti z celkového počtu 217 (tj. 100%) mají velmi dobré studijní výsledky, a to ve 27 případech (tj. 12.44%) s vyznamenáním, v 52 případech (tj. 23.96%) prospěl velmi dobře, po shlédnutí výsledků je poznat, že studenti jsou spíše průměrní, kdy s výsledky prospěl je většina studentů s celkovým počtem 135 (tj. 62.21%), pouze 3 studenti nebyli klasifikováni z jednoho či více předmětů a to z důvodů neprospěl. Střední školy v Klatovech nemají problémy se studijními výsledky svých žáků. Dle grafu obr. 13 je vidět, že nejlépe je na tom Gymnázium, kdy z celkového počtu 40 (tj. 100%) se pyšní

vyznamenáním ve 22.5%, s prospěl velmi dobře v 35.0% a jen prospěl ve 42.5%, na druhém místě má nejlepší výsledky SZŠ, které z celkového počtu 62 (tj. 100%) má vyznamenání ve 12.90%, prospěl velmi dobře 29.03% a prospěl 58.08%, další v pořadí je SPŠ, která při celkovém počtu 60 (tj. 100%) má vyznamenání v 10.0%, prospěl velmi dobře z 20.0% , prospěl v 66.8% a 1.67% neprospěl na SŠZaP mělo vyznamenání 7.27%, prospěl velmi dobře 14.55%, jen prospělo 74.55% a neprospěli 3.64%. Dotazníky jsem vyhodnotila ještě jednou za účelem zjistit, jaký prospěch mají studenti, kteří mají zkušenosti se záškoláctvím. Byla jsem velmi překvapená, když mezi studenty, kteří zkušenosti se záškoláctvím mají, jsou i tři, kteří prospívají s vyznamenáním. Po podrobnější analýze jsem zjistila, že jedním z důvodů byly především problémy v rodině, dále byl v jednom případě strach ze zkoušení a jednou byla jako příčina šikana. Dalších 7 studentů – záškoláků, kteří prospívají velmi dobře, uvedli v pěti případech jako příčinu také strach ze zkoušení a v jednom případě strach z učitele a šikanu. Tři studenti, kteří neprospěli, uvedli jako příčinu záškoláctví nechut' jít do školy. Podobně odpovídalo i 26 studentů, kteří prospívali, a z nabízených odpovědí volili více možností.

Studijní výsledky dívky - chlapci

Obr. 14

Studijní výsledky dívky – chlapci

(Zdroj: vlastní)

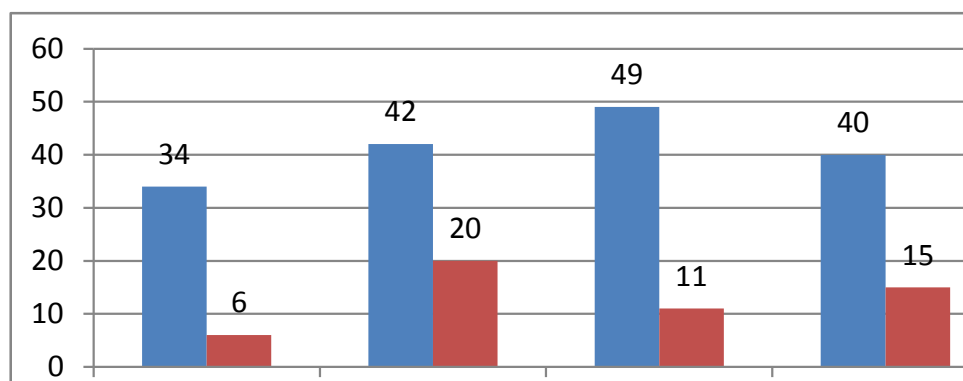
Z grafu obr. 14 vyplývá, že dívky mají studijní výsledky lepší než chlapci, kdy vyznamenání jich má 16 (tj. 14%) a u chlapců je jich 11 (tj. 10%), prospěla velmi dobře děvčata v 36 (tj. 32%) případech a chlapci pouze v 16 (tj. 15%) případech, u děvčat

s výsledky prospěla, byla úspěšnost v celkovém počtu 59 (tj. 53%) a u chlapců 76 (tj. 72%), neklasifikováni byli chlapci 2 (tj. 2.0%) a 1 dívka (tj. 1%).

Otázka č. 5 - Míváte strach ze zkoušení?

Obr. 15

Strach ze zkoušení

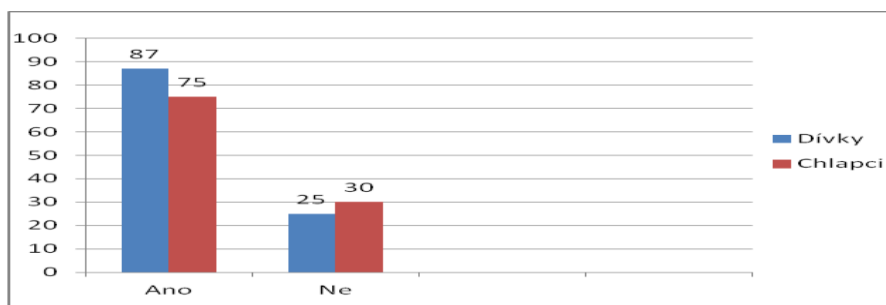

(Zdroj: vlastní)

Strach ze zkoušení nebo z učitele je dost častým problémem na každé škole. Ne každý žák se s tím umí vypořádat a odráží se to pak na jeho výsledcích nebo chování, které může vést až k záškoláctví. Z grafu obr. 15 je na první pohled viditelné, že ze zkoušení má z celkového počtu 217 studentů (tj. 100%) strach 165 (76.04%) studentů a jen 52 (tj. 23.96%) studentů strach nemá. Výsledky ukazují, že z 10 studentů, kteří mají zkušenosti se záškoláctvím, uvedlo 8 jako hlavní příčinu, strach ze zkoušení a 2 pak strach z učitele.

Obr. 16

Strach ze zkoušení dívky – chlapci

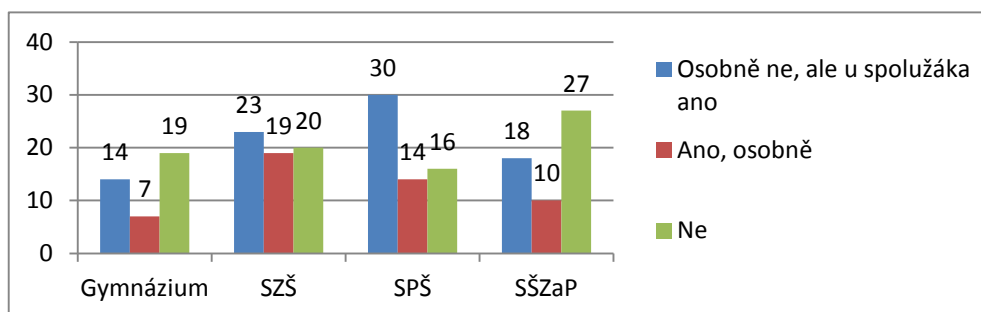
(Zdroj: vlastní)

Graf na obr. 16 nám ukazuje, že o něco větší strach ze zkoušení mají děvčata, která se přiznala v počtu 87 (tj. 78%) a chlapci v počtu 75 (tj. 71%).

Otázka č. 6 – Zažil jste někdy šikanu ve třídě či na škole?

Obr. 17

Zažil jste šikanu ve třídě?

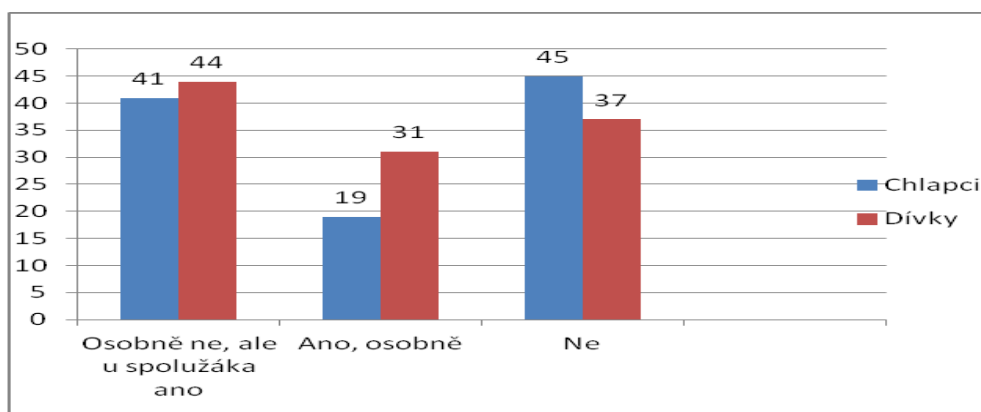

(Zdroj: vlastní)

Studenti se, se šikanou setkávají poměrně často (viz obr. 17). Z celkového počtu 217 (tj. 100%) takto odpovědělo 85 studentů (tj. 39.17%), osobní zkušenost je celkem alarmující, jelikož šikanu zažilo 50 studentů (tj. 23.04%) což je poměrně vysoké číslo. Naopak se šikanou se nikdy nesetkalo 82 studentů (tj. 37.79%) Pro zajímavost, kdo je častěji šikanován, zda chlapci nebo dívky, jsem vytvořila graf obr. 18.

Obr. 18

Šikana ve třídě

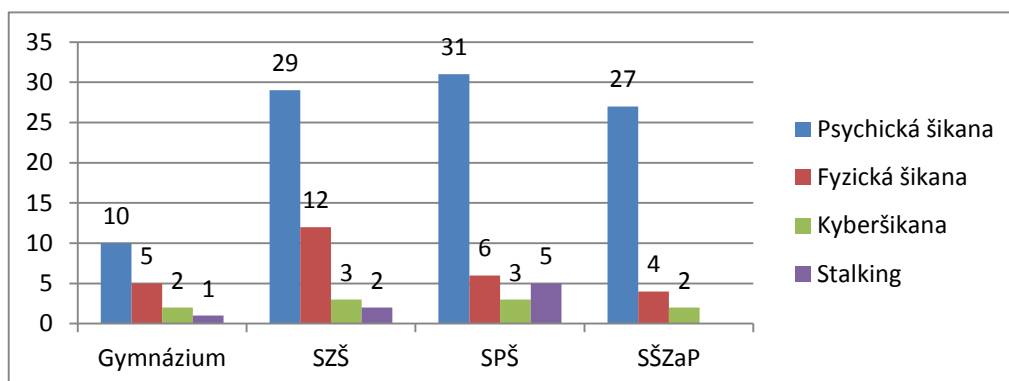
(Zdroj: vlastní)

Dívky odpověděly v 31 případech (tj. 28%), že šikanu zažily osobně. Je to poměrně vysoké číslo, které odhaluje vztahy našich studentů na školách. U chlapců je viditelný menší počet 19 (tj. 18%), který šikanu zažil osobně. Myslím, že dívky jsou šikanovány častěji pro jejich slabší a citlivější povahu. Jsou snadněji zranitelné a nedokážou se bránit tak jako chlapci.

Otázka č. 7 – O jaký druh šikany šlo?

Obr. 19

Druh šikany

(Zdroj: vlastní)

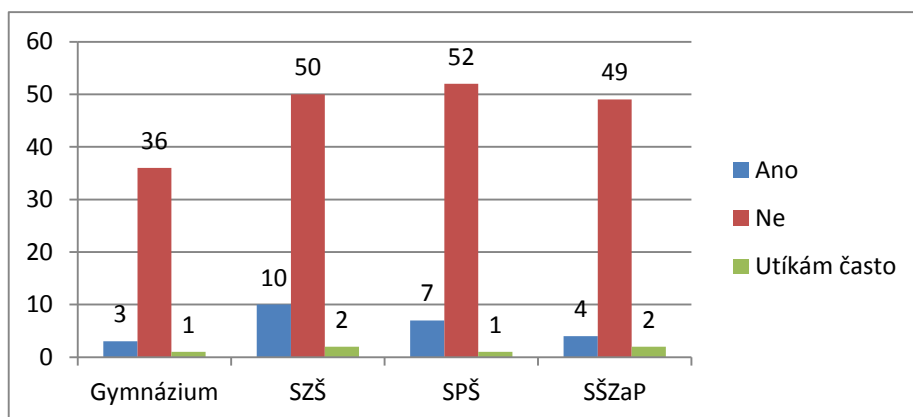
Na tuto otázku odpověděli pouze ti žáci, kteří se s šikanou dostali opravdu do styku. Ostatní studenti nechali odpovědi prázdné, proto nevycházím z počtu 217, ale jen 142. Z celkového počtu 142 studentů (tj. 100%) odpověděli studenti v největším počtu 97 (tj. 68.31%), že šlo o psychickou šikanu, s fyzickou šikanou se setkala 27 studentů (tj. 19.01%), nejméně se setkali s kyberšikanou v počtu 10 (tj. 7.04%) a stalkingem v počtu 8 (tj. 5.63%). Ze zjištěných výsledků viz obr. 19 víme, že hlavní příčinou záškoláctví u dvou studentů byla „šikana“, kterou zažili osobně. U ostatních 17 studentů, kteří šikanu zažili osobně, to vliv na záškoláctví nemělo.

Skupina C: Zjišťování

Otázka č. 10 – Utekl/a jste někdy z domova?

Obr. 20

Utekl/a jste někdy z domova?

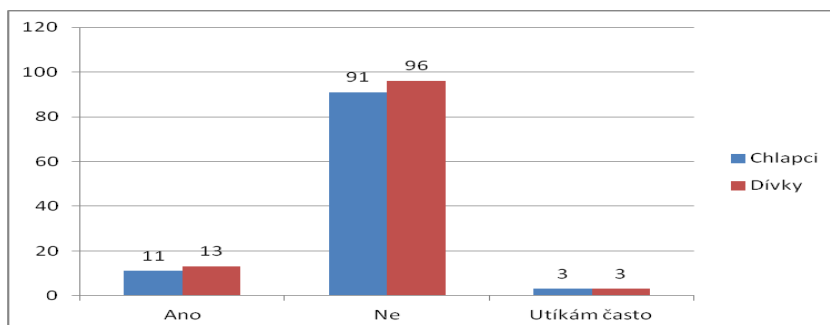

(Zdroj: vlastní)

Dobré rodinné zázemí plné lásky, harmonie a porozumění je základ, který by měl nabídnout svým dětem každý rodič. Ne vždy tomu tak bohužel je. Například, když nastanou finanční problémy nebo je na vině alkohol, rozvod, hádky..., některé děti se snaží těmto problémům vyhýbat útekem z domu. Dle výsledného grafu na obr. 20 je velmi dobře vidět, že studenti problémy s útekem nemají. Z celkového počtu 217 (tj. 100%) jich uteklo z domova jen 24 (tj. 11.06%) a utíká často 6 (tj. 2.76%), ostatních 187 studentů (tj. 86.18%) z domova nikdy neuteklo.

Obr. 21

Útěk dívky - chlapci

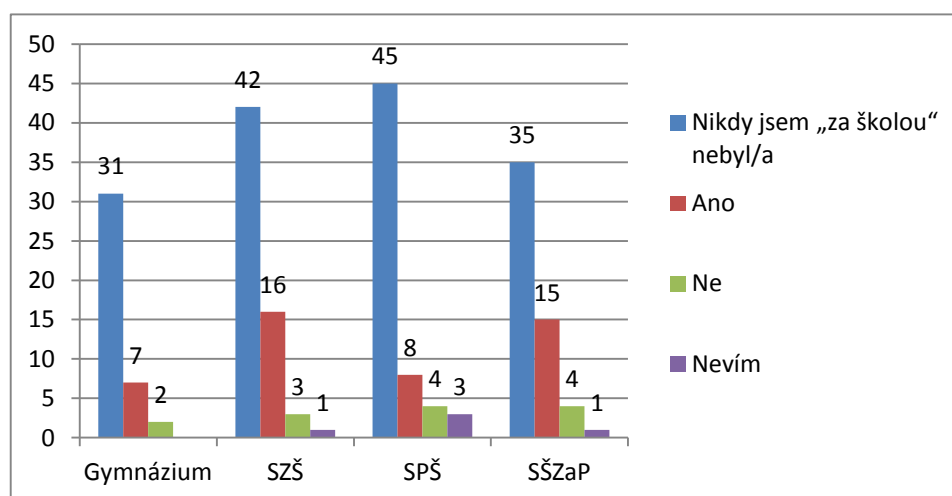
(Zdroj: vlastní)

Na grafu je viditelné, že mezi dívkami a chlapci není téměř žádný rozdíl. Děvčata utekla z domova ve 13 případech a chlapci v 11 případech. Po detailní analýze bylo zjištěno, že ne všichni studenti, kteří utekli z domova, byli někdy za školou. Studentů, kteří mají zkušenosti se záškoláctvím a zároveň s útekem z domova, bylo 17.

Otázka č. 11 – Ví rodiče o vaší absenci?

Obr. 22

Absence

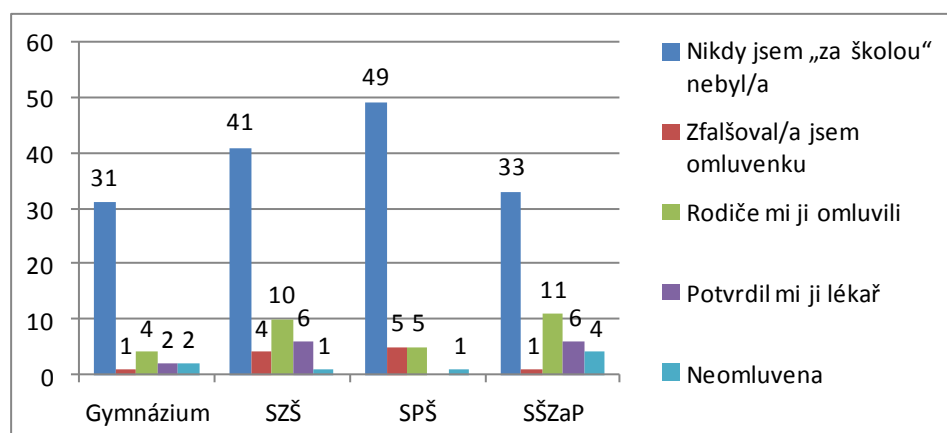
(Zdroj: vlastní)

Na základě vyhodnocení této otázky jsem došla k závěru, že rodiče až překvapivě o absenci svých dětí ví, a to v celkovém počtu 46 (tj. 21.20%). Studenti odpovídali v celkovém počtu 217 (tj. 100%), ne odpovědělo 13 studentů (tj. 5.99%) a 5 studentů (tj. 2.30%) neví, jestli o tom rodiče vůbec ví. Ostatních 153 studentů (tj. 70.51%) odpovědělo, že za školou nikdy nebylo. Data z otázky č. 11 se neshodují se zjištěnými údaji z dotazu na vlastní zkušenost se záškoláctvím viz. obr. 11 a s dotazem o vědomí rodičů na absenci ve škole viz. obr. 22. Výsledky se liší ve 28 případech.

Otázka č. 12 – Jak se absence omluvila?

Obr. 24

Jak se absence omluvila?

(Zdroj: vlastní)

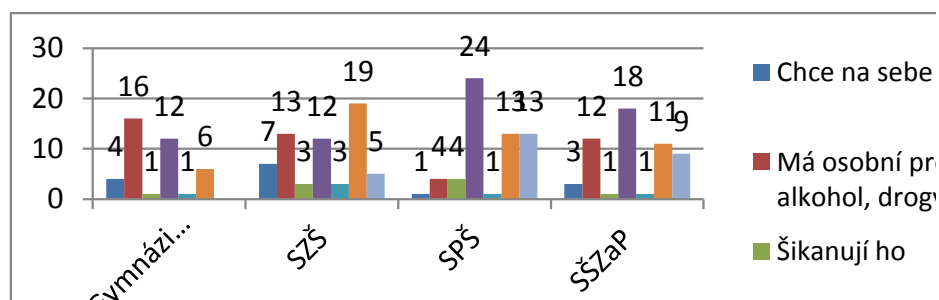
Tato otázka nám odpovídá na to, jak se studenti k absenci staví. Zda přemluví rodiče o omluvenku, či zfalšují jejich podpis, nebo si zajdou k lékaři s tím, že zasimulují a on jim omluvenku vypíše. Je až překvapivé, kolik rodičů je ochotno své ratolesti nepřítomné hodiny podepsat. Tyto výsledky (obr. 24) poukazují na to, jak rodiče před případnými problémy z neomluvených hodin raději napíší omluvenku a neuvědomují si, že jsou součástí podpory pro skryté záškoláctví. Tento jev se vyskytl v 30 případech (tj. 13.82%) z celkového počtu 217 (tj. 100%), v dalších 14-ti případech si ji nechali studenti potvrdit lékařem (tj. 6.45%) a 11 (tj. 5.07%) studentů omluvenku zfalšovalo. Najdou se ale i tací studenti (celkem 8, tj. 3.69%), kteří měli hodiny neomluvené.

Skupina D – Následky

Otázka č.13 – Ten, kdo chodí za školu?

Obr. 25

Za školu chodí?

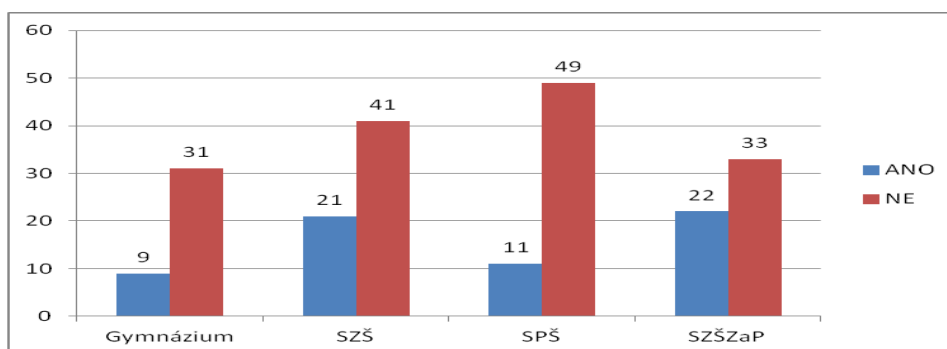
(Zdroj: vlastní)

Na grafu obr. 25 je vidět, co si žáci myslí o studentech, kteří chodí za školu. Výše uvedená tabulka obsahuje 7 nejčastějších příčin, proč studenti chodí za školu. Studenti mohli napsat i několik příčin, které je vedou k záškoláctví. Nejčastější příčinou záškoláctví napsali, že je nebaví škola, ta se v dotazníku vyskytla celkem 66x. Druhou nejčastější příčinou, v počtu 45 jsou osobní problémy, alkohol, drogy. Celkem 27 studentů má jiné důvody – ty se v dotaznících dost opakovaly, např. jde o nešťastnou lásku, nepřípravenost do školy, parta. Bohužel v 9 případech se objevil jako hlavní důvod šikana a v 6 případech i rodinné problémy. Ostatních 49 studentů neví, jaké důvody je k záškoláctví vedou a 15 studentů si zase myslí, že nechodí jen, aby na sebe upozornili.

Otázka č. 14: Chodíte za školu, když jste nepřipraven/a na výuku nebo na zkoušení?

Obr. 26

Nepřipravenost na výuku

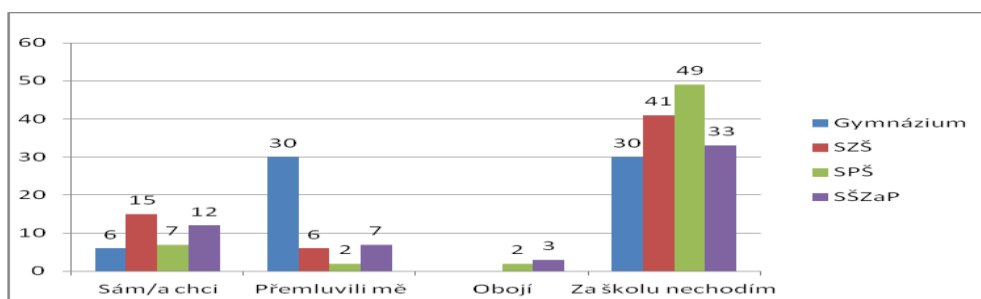
(Zdroj: vlastní)

Připravenost na výuku je půl úspěchu. Spousta žáků svou přípravu podceňuje a tím zvyšuje riziko špatných známek. Z toho důvodu pak přemýšlí o tom, jak se danému předmětu a zkoušení vyhnout, a to je vede k záškoláctví. Velmi zajímavé jsou výsledky z dotazníkového šetření, viz. obr. 26, kdy studenti z celkového počtu 217 (tj. 100%) odpověděli v 63 případech (tj. 29%), že pokud nejsou připraveni na výuku nebo na zkoušku, tak raději do školy nejdu. Přitom potvrzené záškoláctví je jen ve 27 případech, což studenti odpověděli v otázce č. 2. Ostatní, kteří se v této otázce přiznali a školu ze strachu nenavštěvují, to jako záškoláctví zřejmě neberou, jelikož se k záškoláctví v předchozích otázkách nepřiznali. Ostatní studenti v počtu 154 (tj. 71%) jdou do školy, i když nejsou připraveni.

Otázka č. 15: Chodíte za školu, protože sám/a chcete, nebo protože Vás někdo přemluvil?

Obr. 27

Důvod, proč chodíte za školu?

(Zdroj: vlastní)

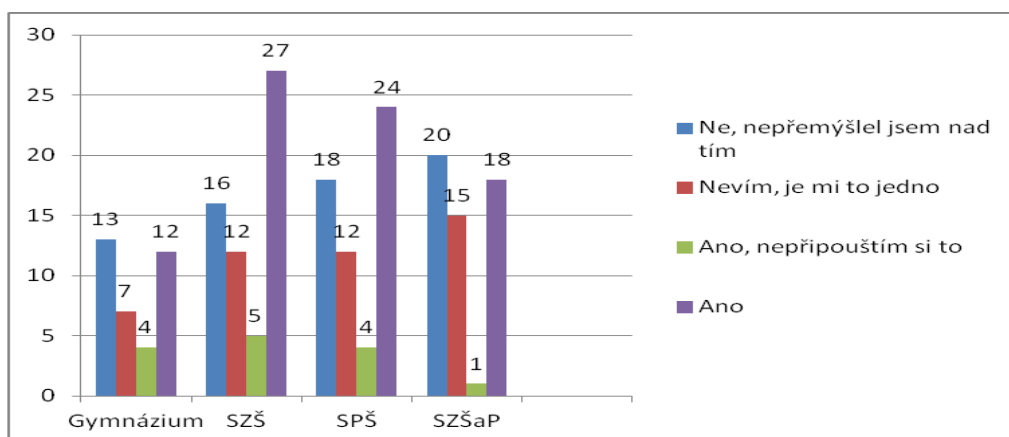
Za školu poslední roky chodí víc a víc studentů, někdy jde o jedince a v některých případech i o skupinky, které opouští školu po vzájemné domluvě před např. nezajímavým

předmětem. Má otázka měla zjistit, jak na tom jsou studenti SŠ v KT, zda se nechají přemluvit nebo se tak rozhodli sami. Studenti z celkového počtu 217 (tj. 100%) odpověděli, že chodí sami ve 40 případech (tj. 18%), dalších 15 (tj. 7%) se k tomu nechalo přemluvit a 8 studentů (tj. 4%) přiznalo, že sami chtěli a nechali se i přemluvit. Zbýlých 154 studentů (tj. 71%) za školu nechodí. V této otázce se odpovědi neshodují s výsledky z tabulky č. 3, skupiny B, obr. 12, kdy 173 studentů vypovědělo, že za školou nikdy nebylo a v této otázce jich takto odpovědělo 154. Zjištěné nesrovnalosti opět poukazují na slabá místa dotazníkového šetření.

Otázka č. 16 – Víte, jaký dopad na vás záškoláctví může mít, jaké následky poneseťe?

Obr. 28

Následky záškoláctví

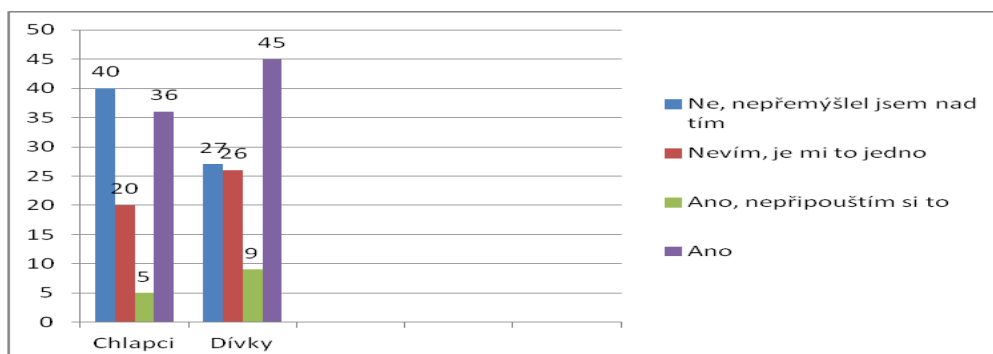

(Zdroj: vlastní)

Záškoláctví je pro mnoho studentů vnímáno jako dobrodružství. Jsou si jistí, že jim rodiče omluvenku napíší nebo si ji někde seženou. Bohužel, ne všichni si uvědomují, jaký dopad to na ně může mít. Dle výsledků viz. obr. 28 mi studenti z celkového počtu 217 (tj. 100%) v 81 odpovědích (tj. 37%) jednoznačně odpověděli, že jsou si vědomi, jaký dopad a jaké následky na ně záškoláctví má, což znamená, že jsou dostatečně informováni o jeho dopadu. V 67 případech (tj. 31.5%) se přiznali, že nad tím nikdy nepřemýšleli a v 46 případech (tj. 21.5%) neví a je jim to jedno. Dalších 14 studentů (tj. 6.0%) o dopadu na záškoláctví ví, ale nepřipouští si jej, a zbylých 9 (tj. 4%) napsalo, jaký dopad si myslí, že na studenta neoprávněná absence má. Někteří studenti napsali více návrhů a shodovali se v odpovědích: třídní – ředitelská důtka, vyloučení ze školy, snížená známka z chování, nepřipuštění k maturitní zkoušce.

Obr. 29

Víte o následcích záškoláctví?

(Zdroj: vlastní)

Pro informaci jsem udělala graf obr. 29 o rozdílnosti názorů mezi chlapci a dívkami. Graf nám ukazuje, že velký rozdíl mezi odpověďmi není. Chlapci odpověděli ano a následků jsou si vědomi ve 36 případech (tj. 34%) a dívky odpověděly stejně v 45 (tj. 40%) případech. Nikdy o tom nepřemýšlelo 40 (tj. 38%) chlapců a 27 (tj. 24%) dívek, v 26 odpovědích (tj. 23.0%) odpověděla děvčata, že je jim to jedno a chlapci tak odpověděli ve 20 (tj. 19%) případech. Pouze 9 dívek (tj.8.0%) a 5 chlapců (tj.5.0%) si to nepřipouští. Jiné možnosti napsalo 5 (tj. 4%) dívek a 4 (tj. 4%) chlapci.

5. SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO VÝZKUMU

Shrnutí za oblast A

Grafy na obr. 1 až 5 podávají informaci o pohlaví respondentů, SŠ, věkové kategorii, s kým bydlí a jaký mají vztah s rodiči.

Shrnutí za oblast B a k VO1 - Jaká je četnost záškoláctví studentů SŠ?

Skupina otázek byla zaměřena na zmapování četnosti záškoláctví na SŠ v Klatovech. Úkolem otázek bylo zjistit, kolik studentů se v životě setkalo se záškoláctvím, kolik se jich záškoláctví dopustilo, co je k tomu vedlo a zda mají studenti zkušenosti se šikanou. Četnost záškoláctví na SŠ v Klatovech není tak vysoká. Dle výsledků je patrné, že z celkového počtu 217 studentů (tj. 100%) se s záškoláctvím setkalo 117 studentů (tj. 53.92%), a pouze 37 (tj. 17.05%) studentů za školou bylo nebo za školu chodí. Z výsledků vyplývá, že zkušenosti se záškoláctvím mají spíše děvčata, ta se přiznala v počtu 21 (tj. 19%), že to jednou zkusila a často chodí pouze 4 dívky (tj. 4%), chlapci v počtu 7 (tj. 7%) to jednou zkusili a často jich chodí 5 (tj. 5%).

Shrnutí za oblast C a k VO2 - Jaké jsou postoje rodičů k záškoláctví studentů?

Otázky 10-12 jsou orientovány na zjištění postojů rodičů k záškoláctví. Nejprve otázky zjišťují, zda studenti někdy utekli z domova, zda rodiče o absenci svých dětí ví a jak se k ní staví. Poslední otázka podává informace o tom, jak se absence omluvila.

Studenti z celkového počtu 217 (tj. 100%) z domova neutíkají, je zde malá část studentů, kteří to zkusili, celkem 24 (tj. 11.6%) a jen 6 (tj. 2.76%) studentů, kteří utíkají často. Jde o studenty z neúplných rodin, kteří své problémy řeší tímto způsobem. Přesněji jde o 3 dívky a 3 chlapce ze SŠ. Na následnou otázku, zda rodiče o absenci ví, mi studenti odpověděli v 46 (tj. 21.20%) případech, že ano, ve 13 (tj. 5.99%) případech ne a v 6 případech to neví. Při rozboru, zda chodí častěji chlapci nebo dívky za školu, vyšlo najevo, že dívky vedou proti chlapcům 36:10. U otázky, která zněla, jak se absence omluvila, jsem byla velmi překvapená, jelikož v 30 (tj. 13.2%) případech ji rodiče omluvili a tím se tak sami dopustili přestupku. Už jen z výchovného hlediska by si měli rodiče uvědomit, že není správné své dítě před důsledky spojené se záškoláctvím krýt. Dítě si pak myslí, že je to v pořádku, nic špatného vlastně nedělá, rodiče mu vždy vše omluví a nenese žádné špatné následky. Rodiče si zřejmě neuvědomují, jak tento špatný přístup může ovlivnit jejich dítě do zaměstnaneckého života. Dítě by mělo nést za své jednání zodpovědnost a

rodič by mu měl být příkladem. Dále v tabulce vidíme, že v 11 (tj. 5.7%) případech si studenti omluvenku zfalšovali a zřejmě jim to bez problémů prošlo a v 8 (tj. 3.69%) případech byla absence neomluvena.

Shrnutí za oblast D, E a k VO3: Jaké jsou příčiny záškoláctví?

A k VO4: Jaký má dopad záškoláctví na studenty?

Tato skupina otázek 13 - 15 odhaluje názory studentů k příčinám záškoláctví na SŠ. Zjišťují, jaké důvody a příčiny vedou studenty k chození za školu a zda si jsou vědomi následků.

Jako nejčastější příčinu studenti uvádějí nuda ve škole – škola je nebaví 33.6%, osobní problémy a drogy 20.74%. Na otázku, zda chodí studenti za školu, pokud jsou nepřipraveni na vyučování nebo mají strach ze zkoušení, mi odpověděli v počtu 63, že mají strach a raději do školy nejdu. V následující otázce, zda chodí za školu sami nebo je někdo přemluvil, mi odpověděli studenti v počtu 40, že je nikdo přemluvat nemusí, 15 studentů se nechá zlákat a v 8 případech uvedli obě možnosti.

Z tabulky č. 28 je viditelné, že studenti v počtu 81 si jsou vědomi následků záškoláctví, 67 studentům je to jedno a nikdy o tom nepřemýšleli, v 46 případech o tom nic neví a je jim jedno, co se stane. Jsou to především žáci, kteří nikdy za školou nebyli, a netýká se jich to, proto neřeší důsledky ostatních žáků, kteří za školu chodí. Jen 14 studentů odpovědělo, že o důsledcích ví, ale vůbec si je nepřipouští. A 9 jich napsalo jiné možnosti. Po srovnání chlapců a dívek jsem zjistila, že dívky v 45 případech o následcích ví a ve 27 případech nad tím nepřemýšlí. 5 dívek napsalo, že jako důsledek záškoláctví může být vyloučení ze školy a snížená známka z chování, nepřipouštění k maturitní zkoušce. Chlapci napsali, že následkem záškoláctví může být ředitelská důtka, třídní důtka, vyloučení ze školy a pozvání rodičů do ředitelny. Ostatní chlapci v počtu 36 o následcích ví a 40 nad tím nikdy nepřemýšlí.

6. INTERVIEW S VÝCHOVNÝMI PORADCI NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH V KLATOVECH

Výchovní poradci na středních školách v Klatovech byli velmi vstřícní a na mé otázky odpovídali bez váhání. Pouze s jedním z výchovných poradců se mi nepodařilo navázat spojení, proto jsem čerpala ze školního řádu tamní školy, kde jsem odpovědi ke svým dotazům našla.

6.1 OTÁZKY VOLNÉHO POLOSTRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU S VÝCHOVNÝMI PORADCI

1. Jsou žáci informováni o následcích záškoláctví?
2. Jak často studenti za školu chodí a v jaké věkové skupině nejčastěji?
3. Jaké jsou hlavní příčiny záškoláctví studentů z pohledu školy?
4. Jaké jsou možnosti výchovného poradce v oblasti prevence záškoláctví na škole?
5. Máte podezření na skryté záškoláctví na Vaší škole?
6. Jaké jsou postoje rodičů na zjištěné záškoláctví, spolupracují se školou?
7. Jaký dopad má záškoláctví na studenta?

6.2 ODPOVĚDI VÝCHOVNÝCH PORADCŮ

1. Na otázku, zda jsou žáci o následcích záškoláctví informováni, mi výchovná poradkyně na Gymnáziu odpověděla, že mají vše uvedeno ve školním řádu, ve kterém jsou uvedena i pravidla omlouvání a jsou zde zavedeny i omluvné listy. Pokud je podezření na záškoláctví, musí mít studenti na vyšším gymnáziu i potvrzení od lékaře.

Na SZŠ mi výchovná poradkyně odpověděla, že studenti mají vše uvedené ve vyhláše, včetně sankcí za nedoložení, jak píše školní řád. Třídní učitel je seznamuje na začátku školního roku a v průběhu tyto informace oživuje. Pravidla

jsou vyvěšena také ve třídách, na nástěnkách a internetových stránkách školy včetně školního řádu.

Na SŠZaP výchovná poradkyně odpověděla podobně, žáci i rodiče jsou informováni, veškeré informace jsou ve školním řádu na nástěnce a internetových stránkách školy.

Na SPŠ jsem se s výchovným poradcem nesetkala, veškeré informace jsem si dohledala na webových stránkách školy, kde je k dispozici školní řád. V příloze č. 7 u „povinností žáků a zákonných zástupců žáků“ je 15 bodů, kdy bod 7 až 12 informuje o uvolnění, nepřítomnosti a neomluvených hodinách, včetně postihů, které z neomluvené absence plynou.

2. Na otázku jak často a v jaké věkové skupině chodí studenti za školu nejčastěji, mi na Gymnáziu VP odpověděla, že jde spíše o výjimečné případy, a to hlavně v období před uzavíráním známek nebo při osobních problémech jako nefungující rodina, rozvody rodičů, úmrtí.

Na SZŠ mi VP odpověděla, že je to těžko poznatelné. Ale nejčastěji jde o studenty, kteří již dovršili plnoletosti. Věk 18 let je u nich průřezový všemi ročníky a studenti si tak mohou omluvenky psát sami.

Na SŠZaP mi VP odpověděla, že nejčastěji jde o maturitní ročníky, ale jsou zde i problémoví žáci po nástupu ze ZŠ na SŠ. Nejčastěji jde, také jako na SZŠ, o věk 18 let.

3. Mezi hlavní příčiny z pohledu školy na Gymnáziu chodí studenti za školu hlavně v období před uzavíráním známek nebo při osobních problémech jako nefungující rodina, rozvody rodičů, úmrtí.

Na SZŠ uvedla VP, že jde především o nepřípravenost na výuku, strach ze zkoušení či písemky.

Na SŠZaP si VP odpověděla, že jde spíše o žáky, které nebaví studium, neprospívají nebo jsou líní.

4. Možnosti prevence výchovného poradce na Gymnáziu uvedla VP, že je důležité podávat hlavně informace, pokud dojde například ke zhoršení známek, k problémům v rodině apod. Dále spolupráce s psychologem.

Na SZŠ pracují s žáky již třídní učitelé, kdy se snaží žákům vysvětlit, že je v jejich vlastním zájmu školu dochodit. Jde hlavně o studenty, kteří mají povinnou praxi, pokud na ní nechodí, už ty zkušenosti nedoženou, jsou teoreticky nepřenositelné. Své studenty na škole pozitivně motivují např. odměnami, pochvalami.

Na SŠZaP odpověděla VP, že má možnosti velmi malé, jelikož rodiče své děti většinou kryjí. Je možné požadovat potvrzení od lékaře, ale ne všichni spolupracují.

5. Podezření na skryté záškoláctví se potvrdilo na všech školách, kdy VP na Gymnáziu vypověděla, že ho mají někdy u studentů 4. r., kteří podle pokynů MŠMT si mohou po dovršení plnoletost podepisovat omluvenky sami.

Na SZŠ mi VP odpověděla stejně jako na gymnáziu a že to souvisí hlavně s nižší frustrační tolerancí, kdy jednodušším řešením je nejít do školy.

Na SŠZaP má VP o skrytém záškoláctví ví a bohužel, je ho prý mnoho.

6. Odpovědi na spolupráci a postoje rodičů na zjištěné záškoláctví jsou překvapivě shodná na všech školách. Na gymnáziu VP uvedla, že někteří rodiče své děti nekryjí a spolupracují, ale ve většině případů dětem napíší omluvenku a tím je tak kryjí, takže záškoláctví se pak těžko dokazuje.

Na SZŠ rodiče píší také ve většině případů omluvenky, nejvíce jde o rodiče rozvedené nebo procházející nějakou krizí a děti si takto přetahují na svou stranu.

Na SŠZaP mi VP odpověděla, že to hodně souvisí s celkovým přístupem rodiny ke studiu a někteří rodiče svým dětem bez problémů omluvenku napíší.

7. Následky záškoláctví jsou pro studenta rozděleny dle počtu neomluvených hodin. Na Gymnáziu mi VP odpověděla, že jejich studenti jsou sankciovaní dle počtu neomluvených hodin, a to snížením známky z chování. Po překročení limitu více než 21 hod provádí hlášení na OSPOD sociálním pracovníkům.

Na SZŠ VP odpověděla, že záleží na počtu neomluvených hodin, pak musí žák na komisionální zkoušky nebo doplňkové zkoušky. Ty jsou rozděleny na docházku předmětů teoretického zaměření, kde docházka je menší než 60%, a předměty praktického zaměření, kde je docházka menší než 75%. Podle závažnosti provinění mohou být žákům uložena některá z těchto opatření: napomenutí třídního učitele, napomenutí učitele odborného výcviku, důtka třídního učitele, důtka učitele odborného výcviku, důtka ředitele školy. Ředitel školy může rozhodnout o

podmíněném vyloučení a o vyloučení žáka ze školy v případě závažného porušení povinností stanovených zák. č. 561/2004 Sb. nebo školním řádem.

Tresty za neomluvené hodiny na SZŠ:

- do 2 hodin: důtka třídního učitele
- 3 - 8 hodin: důtka ředitele školy
- 9-16 hodin: 2. stupeň z chování
- 17-24 hodin: 2. stupeň z chování + důtka ředitele školy
- 25 hod. -1 týden: 3. stupeň z chování
- nad 1 týden: 3. stupeň + podmíněné vyloučení

Na SŠZaP mi VP uvedla jako hlavní následek záškoláctví neprospěch žáků, kdy následují dodatečné zkoušky, dále kázeňské postihy až výchovná opatření.

Ve školním řádu na SPŠ jsem si dohledala, jaký dopad má na žáka porušení povinností se školní docházkou.

- Napomenutí třídního učitele
- Napomenutí učitele odborného výcviku
- Důtka třídního učitele
- Důtka učitele odborného výcviku
- Důtka ředitele školy
- Podmíněné vyloučení ze školy
- Vyloučení ze školy

6.3 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ Z INTERVIEW

Studenti jsou na o následcích záškoláctví informováni na všech školách stejně. Mají to uvedené ve školním řádu a na začátku školního roku jsou informováni třídním učitelem. Záškoláctví je u studentů registrováno výchovnými poradci spíše ve výjimečných případech, hlavně např. v období před uzavíráním známek nebo při osobních problémech (nefungující rodina, rozvody rodičů apod.) Mezi možnosti prevence, které výchovní poradci mají, patří především informování a varování studentů. Bohužel i přesto studenti za školu chodí. Výchovní poradci o tom vědí, ale pokud si omluvenku napíše plnoletý

student či mu jí napíše vlastní rodič, nemůžou s tím nic dělat. Na dotaz, jestli rodiče své děti před důsledky záškoláctví kryjí, odpověděli výchovní poradci, že je pár případů, kdy rodiče spolupracují, ale spíše jsou rodiče, kteří raději dětem omluvenku napíší. Například během rodinné krize – rozvod, střídavá péče. Při dotazu, jaký dopad má záškoláctví na studenty, odpověděli výchovní poradci shodně. Studenti za neomluvenou školní docházku jsou sankciováni dle počtu neomluvených hodin a to snížením známky z chování. Na SZŠ, kde je pro studenty důležitá praxe, pak záleží na počtu neomluvených hodin, žák poté musí na komisionální zkoušky nebo doplňkové zkoušky. Ty jsou rozděleny na docházku teoretického zaměření, pokud je docházka menší než 60% a praktického zaměření, pokud je docházka menší než 75%. Po překročení limitu více než 21 hod provádí školy hlášení na OSPOD sociálním pracovníkům.

6.4 ODPOVĚDI NA VÝZKUMNÉ OTÁZKY

VO1: Jaká je četnost záškoláctví studentů SŠ v Klatovech?

Díky dotazníkovému šetření VO1 bylo zjištěno, že četnost záškoláctví studentů SŠ v Klatovech není tak alarmující, jak by se mohlo zdát. Z počtu 217 studentů se se záškoláctvím setkalo 117 studentů (tj. 53.92%), z toho za školu jich chodí 9 a dalších 28 jich to jednou zkusilo. Z výsledků vyplývá, že zkušenosti se záškoláctvím mají spíše děvčata, ta se přiznala v počtu 21 (tj. 19%), že to jednou zkusila a často chodí pouze 4 dívky (tj. 4%), chlapci v počtu 7 (tj. 7%) to jednou zkusili a často jich chodí 5 (tj. 5%). Bylo zjištěno, že ze SŠZaP chodí často za školu 6 studentů a 10 jich bylo jen jednou, ze SPŠ chodí často 2 studenti a jednou jich to zkusilo 6, na Gymnáziu je jeden student, který chodí často a jen jednou byli 4, pouze na SZŠ jich to zkusilo 8 a občas nebo často nechodí žádný. Výchovní poradci na středních školách se shodují, že jde spíše o výjimečné případy, hlavně např. v období před uzavíráním známek nebo také při osobních problémech (nefungující rodina, rozvody rodičů apod.) Někdy se stane u studentů 3. - 4. Ročníků, kteří si podle pokynů MŠMT, mohou po dovršení plnoletosti podepisovat omluvenky sami, že do školy nejdu, rodiče to nezjistí, a přesto je hodina omluvená. Tento druh omluvených hodin spadá do podezření na skryté záškoláctví.

VO2: Jaké jsou postoje rodičů k záškoláctví studentů?

VO2 nám odhalila, že rodiče záškoláků nechtějí problémy a svým dětem ve 30 (tj.13,82%) případech absenci omluvili. Z toho 36 rodičů bylo dívek a 10 rodičů chlapců. Z toho se dá usoudit, že rodiče nestojí o to, aby měli jejich děti, popřípadě oni sami, nějaké popotahování se školou. Rodiče své děti chrání před důsledky, které by nastaly v případě neomluvených hodin. Tím se dopouští výchovného přestupku, který je brán jako skryté záškoláctví. Studenti, kteří chodí za školu, a přesto jim to rodiče omluví, mohou mít díky tomu v budoucnu velké problémy s kázní na pracovišti. Dále je viditelné, jak jsou výsledky nepřesné, jelikož studenti se postupně v dotazníku více otevřeli a jejich odpovědi se neshodují již s výsledky z VO1, kde uváděli, že za školou nebylo 173 studentů, nyní dle výsledků z VO2 je to 154 studentů. Výchovní poradci uvedli, že v některých případech rodiče spolupracují se školou a děti nekryjí, ale jiní naopak napíší omluvenku a to se pak záškoláctví těžko dokazuje.

VO3: Jaké jsou příčiny záškoláctví?

VO3 zjišťující příčiny záškoláctví odhalila, že studenti si myslí, že nejčastější příčinou záškoláctví je, že je škola nebaví – odpovědělo tak 66 studentů (tj. 30.41%) Dalších 45 studentů (tj. 20.74%) jako jednu z příčin záškoláctví uvedlo osobní problémy, alkohol, drogy. VO3 také zjistila, že rodinné důvody a šikana jsou další z příčin neoprávněné absence. Studenti si v 9 případech myslí, že hlavním důvodem je šikana. Myslí si to 2 studenti, kteří chodili za školu často, právě kvůli šikaně. Ostatních 7 studentů si to myslí, jelikož ji zažili u spolužáka. V 6 případech si studenti myslí, že na vině jsou rodinné problémy, jelikož svůj problém takto jednou řešili. V 63 (tj.29%) případech bylo zjištěno, že pokud studenti nejsou dostatečně připraveni na výuku, nebo mají ten den zkoušky, tak do školy raději nejdou. Ve 40 případech (tj.18%) pak uvedli, že se sami rozhodnou a do školy nejdou, 15 (tj.7%) jich napsalo, že se nechá přemluvit kamarády. Takže po shrnutí, jaké jsou příčiny záškoláctví, se nedá odpovědět jednoznačně. Příčin, které vedou studenty k záškoláctví, je více a záleží na dané situaci. Přesto se výsledky mezi sebou v tabulkách liší, nejsou 100% a nedá se dle nich tvořit jednoznačný závěr. I výchovní poradci uvádějí, že nejčastější příčinou bývá období před uzavíráním známek. Nebo také při osobních problémech jako strach ze školy, nefungující rodina, rozvody rodičů.

VO4: Jaký má záškoláctví dopad na studenty?

Odpovědi na VO4 vypovídají o informovanosti o dopadu záškoláctví na studenty. Studenti se vyjádřili v počtu 81 (tj. 37.0%) z celkového počtu 217 (tj. 100%), že jsou si vědomi následků, které z neoprávněné absence vzniknou. Tato informovanost má velmi dobrý vliv na jejich chování a žáci, kteří takto odpovídali, nepatří do skupiny těch, kteří za školou byli. V 67 (tj. 31.5%) případech to studenti neví a nepřemýšleli nad tím. Mezi těmito žáky jich byla většina, co za školou byla, ale jejich absence byla omluvena rodiči. V 46 případech (tj.21.5%) je studentům jedno, jaké následky si záškolák ponese. Ti, kteří napsali více návrhů tj. 9 studentů (tj. 4.0%), se shodovali v tom, že nejčastějším postihem bývá třídní – ředitelská důtka, vyloučení ze školy, snížená známka z chování, nepřipuštění k maturitní zkoušce. Výchovní poradci mi odpověděli, že na školách mají informovanost o následcích záškoláctví ve školním řádu. Zde jsou uvedena i pravidla omlouvání a jsou zavedeny omluvné listy. Pokud je podezření na záškoláctví, musí mít studenti na vyšším gymnáziu i potvrzení od lékaře, Dopad na záškoláka je pak podle počtu neomluvených hodin, od snížení známky z chování až po překročení limitu více než 21 hodin hlášení na OSPOD sociál. pracovníkům.

7. DISKUSE

Ve své bakalářské práci jsem došla k závěru, že se záškoláctvím na středních školách v Klatovech nemají školy žádné velké problémy, přesto se výsledky studentů poměrně liší a nemají tak 100% výpovědní hodnotu. Dále jsem došla k závěru, který potvrzuje teorii, že mezi hlavní příčiny, které vedou studenty k záškoláctví, patří především strach ze zkoušení, nebo že žáky škola nebaví. Tyto příčiny uvádí též Fontana ve své knize: *„kdy vyhýbání se škole nebývá jen vlastním problémem dítěte. Mohou se na něm podílet učitelé, rodiče, skladba vyučování, ostatní děti i delikventní, vrstevnické skupiny.“*⁴³ V mém výzkumu se k záškoláctví přiznalo 37 studentů. Uvedli, že se jim nechtělo jít do školy hlavně v období zkoušení. To potvrdili i výchovní poradci, kteří uvedli jako jednu z nejčastějších příčin záškoláctví období zkoušení. V mém výzkumu se mi potvrdila ve 30-ti případech také teorie, kterou popisuje Kyriacou a Martínek o skrytém záškoláctví.

*„Záškoláctví s vědomím rodičů: Žák do školy nechodí, jeho rodiče jsou o tom informováni, a také vědí, že k tomu nemá žádný oprávněný důvod. Někteří rodiče nechají dítě doma, když má narozeniny, nebo aby se staral o někoho nemocného. Jeho absenci mu omlouvají.“*⁴⁴

Účelové se objevuje většinou, když se chce žák vyhnout zkoušení, písemné práci či neoblíbenému učiteli. Dají se rozdělit do tří základních skupin.

- 1) Negativní vztah ke škole
- 2) Vliv rodinného prostředí
- 3) trávení volného času a vliv party⁴⁵

Z výzkumu o dopadu záškoláctví na studenty jsem zjistila, že studenti jsou dostatečně informováni vyučujícím a ustanovením školního řádu, který mají k dispozici na internetových stránkách školy a na chodbě školní vývěsky. Tudíž jsou si studenti následků, které ze záškoláctví vyplynou, plně vědomi.

⁴³ FONTANA, 2003, str. 359.

⁴⁴ KYRIACOU 2003, str. 45.

⁴⁵ MARTÍNEK 2009, str. 97.

8. ZÁVĚR

Záškoláctví je sociálně patologický jev, který provází školní docházku již od samého počátku. Žáci, kteří se ho dopouští, si neuvědomují, jak moc sami sobě škodí. Záškoláctví se vyskytuje nejen na středních školách, ale jeho výskyt byl již několikrát zaznamenán i na základních školách. Proto je třeba, aby již od útlého dětství rodiče ve svých dětech pěstovali vhodné studijní návyky a zodpovědnost. Rodina je jedním z nejdůležitějších výchovných prostředí který děti ovlivňuje již od narození. Správně fungující rodina, dostatečná péče a láska jsou do jisté míry nejlepší prevencí záškoláctví. Děti se samy nevychovejí, neví, co je správné a co špatné. Ale v případě vhodné a důsledné výchovy budou mít ujasněný žebříček hodnot a po celý život budou vědět, jaké chování je správné a jaké nikoli. Pokud jsou rodiče ve výchově důslední a své děti v záškoláctví nepodporují, nepíší jim za jejich neoprávněnou absenci omluvenky, ba naopak při jeho zjištění spolupracují se školním zařízením, je veliká naděje na odhalení a řešení příčin, které žáka k případnému záškoláctví vedly. I ze strany učitele, který zjistí nebo má podezření, že žák chodí za školu, je třeba včasné odhalení, spolupráce s rodiči a podílení se na adekvátním řešení, které může zabránit dalším sociálně patologickým jevům.

Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo, že záškoláctví na středních školách v Klatovech není tak častým problémem. Větším problémem se zdá být skryté záškoláctví, kdy rodiče svým dětem píší omluvenky nebo si je dokonce studenti píší sami. Pokud toto chování škola neodhalí, nelze je uvádět do statistik jako záškoláctví. Jako časté příčiny záškoláctví uváděli respondenti, že je škola nebaví, strach ze školy a ze zkoušení. O následných potížích, které vyplývají ze záškoláctví, studenti z větší části vědí. Veškeré informace se nachází ve školním řádu, kde mají k dispozici i omluvné listy.

V praktické části, byly všechny mé otázky zodpovězeny, a tím byly zodpovězeny i mé výzkumné otázky, kterými byl můj cíl bakalářské práce naplněn.

9. RESUMÉ

The aim of the empirical part of my thesis was to explore the frequency and causes of truancy of high school students in Klatovy. As a research method there was chosen a qualitative research which used data from anonymous questionnaires for students and structured interviews with educational consultants. The data obtained from the questionnaires were evaluated and then transferred into bar graphs. The survey was attended by 217 students who completed the questionnaire anonymously. 37 students confess to truancy and as the main reasons for cutting school they stated mainly the period of testing or simply lack of fancy for attending school. It was confirmed by the consultants mentioning the truancy during the testing period as the most common as well. In my research I also confirmed the theory of hidden truancy - in 30 cases parents have made an excuse note for unauthorized absence at school for their children. In the practical part of my thesis all my questions were answered and the aims of my thesis were fulfilled.

10. SEZNAM LITERATURY

1. ELLIOTT, Julian a Maurice PLACE. *Dítě v nesnázích: prevence, příčiny, terapie*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002, 206 s. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0182-0.
2. GAJDOŠOVÁ, Eva a Gabriela HERÉNYIOVÁ. *Rozvíjení emoční inteligence žáků: prevence šikanování, intolerance a násilí mezi dospívajícími*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 324 s. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-7367-115-8.
3. HUDECOVÁ, A. Sociálně deviace v školskom prostredí. In KRAUS, B., HRONCOVÁ, J. a kol. *Sociální patologie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-896-3.
4. KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2005, 256 s. ISBN 80-7367-014-3.
5. KRAUS, Blahoslav a Jolana HRONCOVÁ. *Sociální patologie*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, 325 s. ISBN 978-80-7041-896-3
6. KROWATSCHEK, Dieter a Holger DOMSCH. *Do školy beze strachu: [jak překonat obavy dětí z nepříjemných zážitků : rady pro rodiče dětí od 1. třídy do maturity]*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2007, 144 s. ISBN 978-80-251-1767-5.
7. KYRIACOU, Chris. *Řešení výchovných problémů ve škole*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 151 s. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-7178-945-3
8. KYRIACOU, Chris. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. 1. vyd. Praha: Portál, 1996, 155 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-022-7.
9. MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy agresí, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 152 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2310-5.
10. MATĚJČEK, Zdeněk. *Praxe dětského psychologického poradenství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. ISBN 8004245269.
11. PROCHÁZKA, Miroslav. *Sociální pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 203 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3470-5.
12. PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-7178-772-8.
13. TRAIN, Alan. *Nejčastější poruchy chování dětí: jak je rozpoznat a kdy se obrátit na odborníka*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 198 s. ISBN 80-7178-503-2.
14. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 444 s. ISBN 80-7178-214-9.

15. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 522 s. ISBN 80-7178-308-0.
16. VÁGNEROVÁ, Marie. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005, 430 s. ISBN 80-246-1074-4.
17. VOCILKA, Miroslav. *Netradiční forma prevence poruch chování: náplň činnosti středisek výchovné péče pro děti a mládež*. Praha: Tech-Market, 1997, 92 s. ISBN 80-902134-8-0.
18. VOCILKA, Miroslav. *Integrace sociálně a zdravotně handicapovaných a ohrožených dětí do společnosti*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 1997, 108 s. Phare-access to documents '97.
19. ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení: specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností*. 10., zcela přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2003, 263 s. ISBN 80-7178-800-7.

Internetové zdroje:

20. DOMKÁŘOVÁ, Radka. *Poruchy chování žáků na SŠ. Brno, 2011. Bakalářská práce. Mendelova univerzita v Brně*. [online]. [cit. 2016-02-14].
21. *Vyhláška 72/2005 Sb. O poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních*. Dostupné na <http://www.msmt.cz/> [online]. In: . [cit. 2016-02-14].

11. SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Jakého jste pohlaví

Obrázek 2 – Celkový počet studentů na škole

Obrázek 3 – V jakém věkovém rozmezí jste

Obrázek 4 – V jakém věkovém rozmezí jste

Obrázek 5 – Jsou vaši rodiče rozvedení?

Obrázek 6 – Žijete s oběma rodiči ve společné domácnosti?

Obrázek 7 – Jaký máte vztah s rodiči?

Obrázek 8 – Setkal/a jsi se na SŠ se záškoláctvím?

Obrázek 9 – Setkal/a jsi se někdy se záškoláctvím dívky - chlapci

Obrázek 10 – Byl/a jste někdy místo vyučování na SŠ „za školou“

Obrázek 11 – Vlastní zkušenosti se záškoláctvím

Obrázek 12 – Důvod, proč jste za školu šel/šla?

Obrázek 13 – Jaké máte studijní výsledky?

Obrázek 14 – Studijní výsledky dívky - chlapci

Obrázek 15 – Míváte strach ze zkoušení?

Obrázek 16 – Strach ze zkoušení dívky – chlapci

Obrázek 17 – Zažil jste někdy šikanu ve třídě či na škole?

Obrázek 18 – Šikana ve třídě

Obrázek 19 – O jaký druh šikany šlo?

Obrázek 20 – Utekl jste někdy z domova?

Obrázek 21 – Útěk dívky – chlapci

Obrázek 22 – Ví rodiče o vaší absenci?

Obrázek 23 – Absence dívky – chlapci

Obrázek 24 – Jak se absence omluvila?

Obrázek 25 – Ten kdo chodí za školu?

Obrázek 26 – Chodíš za školu, když jsi nepřipraven/a na výuku nebo na zkoušení?

Obrázek 27 – Chodíš za školu, protože sám/a chceš, nebo protože tě někdo přemluvil?

Obrázek 28 – Víte, jaký dopad na vás záškoláctví může mít, jaké následky poneseťe?

Obrázek 29 - Víte o následcích záškoláctví?

12. PŘÍLOHY

P I: Vzor dotazníku

Milé studentky, milí studenti

Jmenuji se Michaela Weise a jsem studentkou 3. ročníku učitelství OV a PV na pedagogické fakultě ZČU v Plzni. Provádím výzkum na téma záškoláctví na středních školách. Cílem výzkumu práce je zjistit, proč studenti SŠ stále častěji chodí za školu. Jaká je jejich četnost a příčiny. Hlavním cílem je jeho zjištění ve věkové kategorii studentů 15-16let.

Byla bych velice ráda, kdybyste tento krátký dotazník vyplnili.

Dotazník je zcela **anonymní**, proto vás žádám o co největší upřímnost při jeho vyplňování - jedná se o výzkum, ve kterém mají pravdivé odpovědi cenu. Časová náročnost dotazníku je do 10 minut.

Pokyny pro vyplnění dotazníku: zakroužkujte vždy jen jednu odpověď, v případě otevřených otázek nebo nabídky „jiné“ svou odpověď napište na volné řádky.

1. Jakého jste pohlaví
 - a. Žena
 - b. Muž
2. V jakém věkovém rozmezí jste
 - a. 15-16
 - b. 16-17
 - c. 17-18
 - d. Více než 18
3. Setkal/a jste se na SŠ se záškoláctvím?
 - a. Ano
 - b. Ne
 - c. Nevím
4. Byl/a jste někdy místo vyučování na SŠ „za školou“?
 - a. Ano, jednou
 - b. Ano, občas
 - c. Ano, často
 - d. Ne, nikdy
5. Důvod proč jste za školu šel/šla?
 - a. Nikdy jsem „za školou“ nebyl/a
 - b. Nechtělo se mi do školy
 - c. Měl/a jsem strach z učitele
 - d. Strach ze zkoušení
 - e. Šikana
 - f. Problémy v rodině
 - g. Jiný důvod, jaký.....

6. Jaké máte studijní výsledky?
 - a. Vyznamenání
 - b. Prospěl velmi dobře (max.3x trojka)
 - c. Prospěl
 - d. Neklasifikován z min. 1 předmětu
7. Míváte strach ze zkoušení?
 - a. Ano
 - b. Ne
8. Zažil jste někdy šikanu ve třídě či na škole?
 - a. Osobně ne, ale u spolužáka ano
 - b. Ano, osobně
 - c. Ne
9. O jaký druh šikany šlo?
 - a. Psychická šikana
 - b. Fyzická šikana
 - c. Kyberšikana
 - d. Stalking
10. Jsou vaši rodiče rozvedení?
 - a. Ano
 - b. Ne
11. Žijete s oběma rodiči ve společné domácnosti?
 - a. Ano
 - b. Jen s matkou
 - c. Jen s otcem
 - d. S prarodiči
 - e. Střídavě po týdnu u jednoho z rodičů
 - f. Jiná možnost:
12. Jaký máte vztah s rodiči?
 - a. Velmi dobrý - přátelský
 - b. Rodiče jsou přísní
 - c. Nestarají se o mě – nejsou stále doma
 - d. Je jim jedno co dělám a jak se učím
13. Utekl jste někdy z domova?
 - a. Ano
 - b. Ne
 - c. Utíkám často
14. Ví rodiče o vaší absenci?
 - a. Nikdy jsem “za školou“ nebyl/a
 - b. Ano
 - c. Ne
 - d. Nevím
15. Jak se absence omluvila?
 - a. Nikdy jsem “za školou “nebyl/a
 - b. Zfalšoval/a jsem omluvenku

- c. Rodiče mi ji omluvili
 - d. Potvrdil mi ji lékař
 - e. Neomluvena
16. Ten kdo chodí za školu:
- a. Chce na sebe upozornit?
 - b. Má osobní problémy – alkohol, drogy
 - c. Šikanují ho
 - d. Nebaví ho škola
 - e. Má rodinné problémy
 - f. Nevím
 - g. Má jiný důvod, jaký.....
17. Chodíš za školu, když jsi nepřipraven/a na výuku nebo na zkoušení?
- a. Ano
 - b. Ne
18. Chodíš za školu, protože sám/a chceš, nebo protože, tě někdo přemluvil?
- a. Sám/a, chci
 - b. Přemluvili mě
 - c. Obojí
 - d. Za školu nechodím
19. Víte, jaký dopad na vás záškoláctví může mít/ jaké následky si poneseťe?
- a. Ne, nepřemýšlel jsem nad tím
 - b. Nevím, je mi to jedno
 - c. Ano, nepřipouštím si to
 - d. Ano
 - e. Jaký napiš možnosti...

Děkuji Vám za spolupráci.

Michaela Weise, studentka 3. ročníku, učitelství prakt.vyuč. a odb.výcviku na ZČU.